

57. Galina Őerbakova'nın Öykü Sanatında Āehov Geleneği ve Psiko-Dil ("Vanka" Eserleri Örneğinde)¹

Esra ŐÖLENTAŐ²

APA: Őölenatā, E. (2024). Galina Őerbakova'nın Öykü Sanatında Āehov Geleneği ve Psiko-Dil ("Vanka" Eserleri Örneğinde). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (40), 937-959. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1502255>.

Öz

Rus yazar Anton Āehov'un (1860-1904) edebi sanatının gücü günümüz Rus edebiyatında etkisini hala sarsılmaz bir Şekilde sürdürmektedir. Rus edebiyatının Altın Āaę'ında insanlığın bütünleştirici yönünün gelişmesine katkı sağlayarak oluşan ve sonrasında kuşaklara aktarılan edebi miras, XX. yüzyıl ortalarında beliren Postmodernizm yönelimiyle birlikte, günümüz Rus yazarları tarafından yeniden ele alınmaya başlanmıştır. Āaęımız Rus edebiyatına yeni bir soluk kazandırmak adına yeni yöntem ve teknikler denense de XIX. yüzyıl eserlerinin özünde yer alan temalar varlığını korumaktadır. Bu anlamda Āehov'un "Vanka" adlı eserinde ele aldığı 'çocukların içine düştüğü yalnızlık' teması Galina Őerbakova (1932-2010) gibi çağdaş yazarların dikkatini çekerek edebi eserlerde işlenmeye devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı Őerbakova'nın edebi dilinde Āehov geleneğini ortaya koymak ve iki yazarın "Vanka" eserleri örneğinde çocuk karakterlerin duygu durumlarının yansıtıldığı psiko-dilini (psikolojik dilini) leksikoloji çerçevesinde karşılaştırmalı yöntemle ortaya koymaktır. Āehov söz konusu bu kısa öyküsünde, hor görülen ve yalnızlığa terk edilen çocukların tüm benliğini kaplayan duygu durumunu çocuk kahramanı için oluşturduğu psiko-dil sayesinde okura iletmektedir. Aynı eseri bir kılavuz olarak seçen ve çağdaş dünyada aynı adla yeniden kaleme alan Őerbakova da örnek aldığı Āehov gibi çocuk karakterinin psikolojik dilini oluştururken konuşma dili ve basit dil sözcük hazinesine ait olan sözcükleri ustaca seçmiştir. Őerbakova "Vanka" adlı eserinde önceli Āehov'a benzer Şekilde, eserin odak noktasına bir çocuğu alarak, onun düşünsel dünyasına ve ruhunda yara aan acılarına ilgiyi yönlendirmektedir. Āehov ve onun izinden giden Őerbakova bunu yaparken dış ortamı bir kenara bırakıp insanın ruhuna ışık tutarak ana fikri ortaya çıkarmaktadır. Bunun sonucunda her iki yazar, okuru varoluşun ve yaşamın anlamını aramaya itmektedir.

Anahtar kelimeler: Āehov geleneği, Galina Őerbakova, Vanka, Psiko-dil.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %5

Etik Őikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 01.03.2024-**Kabul Tarihi:** 20.06.2024-**Yayın Tarihi:** 21.06.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1502255

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı ABD / Dr., Ankara University, Faculty of Language and History-Geography, Department of Slavic Languages and Literatures, Department of Russian Language and Literature (Ankara, Türkiye), esolentas@ankara.edu.tr, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0001-6457-4132> **ROR ID:** <https://ror.org/01wntqw50>, **ISNI:** 0000 0001 0940 9118, **Crossref Funder ID:** 100007613

The Chekhov Tradition in Galina Shcherbakova's Story Art and Psycho-Language (On The Example of "Vanka" Works) ³

Abstract

The power of literary art of the Russian writer Anton Chekhov (1860-1904) is still strongly influential in contemporary Russian literature. The literary heritage, which contributed to the development of the integrative aspect of humanity in the Golden Age of Russian literature and was passed on to following generations, has begun to be recognised by contemporary Russian writers with the Postmodernism movement that appeared in the mid-twentieth century. Although new techniques and methods have been tried in order to breathe new life into contemporary Russian literature, the themes at the core of the nineteenth-century work retain their existence. In this sense, the theme of "loneliness of children", which Chekhov dealt with in his work "Vanka", attracted the attention of contemporary writers such as Galina Shcherbakova (1932-2010), and continues and continues to be treated in literary works. The aim of this study is to reveal the Chekhov tradition in Shcherbakova's literary language and to reveal the psycho-language (psychological language) in which the emotional states of the child characters are reflected in the example of the works of both authors "Vanka" by comparative method within the framework of lexicology. In this short story, Chekhov conveys to the readers the emotional state that converts the whole self of children who are despised and abandoned to loneliness through the psycho-language he creates for the child character. Shcherbakova, who chose the same work as a guide and rewritten it with the same name in the modern world, skilfully chose the words belonging to the colloquial and substandard vocabulary while creating the psychological language of the child character, like Chekhov, whom she followed. In her work "Vanka", Shcherbakova, similarly to her predecessor Chekhov, places a child at the centre of the works and directs attention to his intellectual word and the pains that wound in his soul. In doing so, Chekhov and Shcherbakova, who followed his path, reveal the main idea by leaving aside the external environment and shedding light on the human soul. Thus, both authors lead the readers to search for the meaning of existence and life.

Keywords: Chekhov tradition, Galina Shcherbakova, Vanka, psycho-language

³ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 01.03.2024-**Acceptance Date:** 20.06.2024-

Publication Date: 21.06.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1502255

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Anton Ćehov'un yapıtları XIX. yüzyıl sonları ve XX. yüzyıl başlarında, yani Rus edebiyatının Altın Ćađ ve Gümüş Ćađ olarak adlandırıldığı iki yüzyılı birbirine bağlayan dönemde şekillenen edebi dünyada eşsiz bir yere sahiptir. Klasik edebiyatın gelişimini tamamladığı ve yeni akımlarla birlikte sembolik izlerin görölmeye başlandığı bu geĉiř döneminde, Ćehov'un eserleri yazarın kendi üslubuna özgü unsurlar sayesinde sağlam temeller üzerinde yer almaktadır. Bu durum elbette ki Ćehov'un Altın Ćađ Rus edebiyatının ulaştığı seviyeyi ve dönemin Rus kúltürünü derinlemesine özümsemesinden kaynaklanmaktadır. Lev Nikolayeviĉ Tolstoy'un Ćehov'u düzyazıda Puřkin ile karşılaştırdığı zaman, her ne kadar Puřkin ve Ćehov'un eserlerinin gelecek kuşaklar tarafından XIX. yüzyıl Rus edebiyatının klasik döneminin başlangıcı ve sonunun yapı taşları olarak göröleceğini düşünmüş olması pek mümkün görünmese de, Rus kúltürünün önde gelen temsilcileri Rus edebiyatının Altın Ćađ'ının sınırlarını "Puřkin'den Ćehov'a" kadar olan süreyi iĉine alacak şekilde belirlemeyi alışkanlık haline getirmiştir (Боткин, Спачиль, 2019: 117). Edebiyat araştırmacıları A.P. Ćehov'un onun hem XIX. yüzyılda gerĉekĉilik akımının son temsilcilerinden biri olduğunu, hem de XX. yüzyıl edebiyatının yolunu aĉan ve yenilikĉi nitelik taşıyan bir yazar olduğunu kabul etmektedir.

Sanatında A. S. Puřkin'in, N. V. Gogol'ün, L. N. Tolstoy'un, İ. S. Turgenyev'in büyük etkisi bulunan Ćehov, toplumda yaygın olan davranışların ve tiplerin bir tablosunu herhangi bir sonuç vermeden resmetmektedir. 'Nesneleri onlardan edinilen izlenimler aracılığıyla resmetme, ayrıntılara gerektiği kadar yer verme, detaylara büyük anlamlar yükleme, öznel algıya önem verme, insan psikolojisini usulca resmetme, karakterin ruh halini onun dilinden aktarma' gibi, Ćehov'un yazım tarzını oluşturan unsurlar yazarın sanatını ayrıcalıklı kılmaktadır. Rus edebiyatının Altın Ćađ'ının geleneklerini tam manasıyla anlamış ve özümsemiş olan Ćehov, gerĉekliđin doğal tasviri konusunu daha da ilerilere taşımıştır. Ćehov'un kısa öykülerinde anlatımın aĉık ve özlü olması, uzun betimlemeler yerine felsefi ve psikolojik alt metinlerin yer alması, imgelerin zengin ĉađrıřımlar eşliğinde okura sunulması, nesnel bir anlatımın ve etkileyici lirik unsurların benimsenmesi yazarın sanatını özel bir yere oturtmaktadır.

Ćehov üzerine ĉalıřan edebiyat araştırmacıları onun dramaturjik metinleri iĉin ortak bir zemin ile evrensel bir tür tanımı arama eğilimindedirler ve çoğunlukla 'trajikomed'i yani dram kavramına başvurmaktadırlar (Ищук-Фадеева, 1991: 56). Bir dramaturg olarak da Ćehov'un gerek oyunları gerekse hikayeleri yazıldığı dönem üzerinden yüz yılı aşkın bir süre geĉse de güncelliğini hala korumaktadır. Ćehov'un eserleri, Rusya sınırlarını da aşarak, kendi ülkesinde olduğu gibi günümüzde birĉok ülkenin tiyatro sahnelerini süslemektedir. Yapıtlarında insanın evrensel sorunlarına eşsiz bir doğallıkla eğilmesi sayesinde, büyük yazarı her okuyanın iĉ dünyasında insan yaşamı ve ruhuna dair yeni ufuklar, yeni keşifler aĉılmaktadır.

Rus edebiyatında XIX. yüzyılın ortalarına doğru etkisini gösteren duygusal gerĉekĉilik asrın sonlarına doğru, yani 1880-1890'lı yıllarda varlığını yitirmeye başlamıştır. Santimentalizm ne şahsi aĉıdan ne de yaratıcı bir yazar olarak Ćehov'a yakın bir akım değildir; ancak duygusalılık unsurunun aĉıkĉa hissedildiği "Vanka" gibi eserleri mevcuttur. Bu durum Ćehov'da onun ĉađdařı olan yazarlardan farklı bir şekilde ortaya çıkmaktadır; oluşturduğu duygusalılığın tonları yazardan okura doğrudan geĉmemekte, ancak eserin iĉindeki kahramanların bilinci aracılığıyla iletilmektedir. Büyük yazar Ćehov, duygu ve düşünceleri tamamen insani yönden ifade etme biçimiyle her ĉađın insanın kalbine bir şekilde dokunabilmektedir. Ćehov XIX. yüzyıl Rusya'sındaki herhangi bir sosyal grubun ya da psikolojik tipin tasvirinde uzmanlaşma ĉabasında değildir ve bu yönüyle ĉađdařı olan diğer Rus yazarlarından farklı noktada yer almaktadır; 1885-1887 yıllarındaki kaleme aldığı öykülerinde Ćehov karakterlerinin

tipi ve tasvirinin temel özelliği genel hatlarıyla şöyle tanımlanmıştır: 'sıradan insan' ve 'gündelik, sıradan yaşam' (Аношкина, Громова, Катаев, 2001: 573). Yazarın söz konusu dönemde kaleme aldığı "Vanka" adlı hikâyesi bu anlamda 'alt sınıfa mensup ailenin çocuğu olan başkarakterin gündelik hayatta çektiği acılar ve onun içinde bulunduğu ruh hali eserin temelini oluşturması' bakımından bu duruma örnek teşkil etmektedir. A. P. Çehov'un 1886 yılında yayınlanan, öykülerini ve mizahlarını içeren otuz ciltten oluşan bütün eserler kitabında Vanka'nın okurla buluşma yolculuğu şu şekilde kayıt altına alınmıştır: "Vanka adlı öykü ilk kez 25 Aralık 1886 yılında 354 numaralı *Peterburgskaya Gazeta*'nın 'Noel Hikâyeleri' başlığı altında A. Çehonte adını kullanarak yayınlanmıştır. Bu hikaye, daha sonraları 1888 yılında Petersburg'da yayınlanan 'Hikâyeler' kitabında; 1889'da 'Çocuklar'ın 2. ve 3. baskısında; sırasıyla 1892, 1896 ve 1903'de farklı yazarların hikayelerinden oluşan 'Çocuk Kalbi'nin ilk üç baskısında; 1895, 1903 ve 1905'te 'Mutsuzlar'ın içinde yer almaktadır. 1900 yılında V. A. Voskresenskiy editörlüğünde derlenen ilkokullar için 'Okuma Kitabı'nda ve 'Altın Başaklar'da yer alan Vanka öyküsü üzerinde, çocuklara ve popüler okumaya yönelik tüm derlemelerde editöryel düzenlemeler yapılmıştır." (Чехов, 1976: 436). Yazıldığı dönemde büyük ses getiren esere yönelik K. K. Arsenyev, K. İ. Medvedskiy mahlasıyla tanınan K. Govorov, F. E. Paktovskiy, V. Albov (A. A. Bogdanov), S. T. Semyonov gibi Rus edebiyatının ve eleştirisinin önemli isimleri eleştiri yazıları kaleme almışlardır. Çehov henüz hayattayken bu öyküsü birçok dile çevrilmiş, Rus edebiyatının sınırlarını aşarak dünya edebiyatında da yer edinmeye başlamıştır.

Çehov'un "Vanka" adlı eserinin büyük çabayla dönemin okuruyla buluşturulmaya çalışılması ve hakkında eleştiri yazıları yazılması onun ne derecede kıymet gördüğünün bir göstergesidir. T. L. Şçepkina-Kupernik "Çehov'a Dair" başlıklı yazısında Vanka'ya yönelik dar görüşlü eleştirmenlerin yaptığı olumsuz eleştirilere serzenişte bulunurken (Щепкина-Куперник, 1986: 255), S. T. Semyonov "Çehov ile Görüşmeler Üzerine" başlıklı yazısında dedesine mektup yazan Vanka gibi Çehov'un çocuk figürlerine dair büyük hayranlık duyulduğundan bahsetmektedir (Семенов, 1986: 275). S. Ya. Yelpatyevskiy "Kime söyleyeyim kederimi?" epigrafı ile başladığı "Anton Pavloviç Çehov" başlıklı yazısında çocukların içinde bulunduğu durumu işleyen yazar hakkındaki düşüncelerini, onun herkes tarafından bilinen neşeli ve kasvetli olan öykülerine değil de, içinde insanlara dair olan sevgi ve acıma duygusunun işlendiği ve nedense hakkında daha az konuşulan öykülerine dikkat çekmek isteyerek düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: "Çehov öykülerinden bir şeyler anımsatmak isterim; Moskova'da terk edilmiş, aç, üşümüş, sürekli itilip kakılan dokuz yaşındaki Vanka'nın şu adrese gönderilmek üzere posta kutusuna bıraktığı mektup akıllara gelir: Dedemin köyü. Bitmeyen bir ağıt gibi, bir çocuğun acı, acıması yakarışları dökülür." (Елпатъевский, 1986: 562). V. A. Lazarevskiy ise "A. P. Çehov" başlıklı yazısında çocukların çektiği acıların büyük yazarı nasıl dehşete düşürdüğünün bilincinde olarak Vanka'nın başlı başına bir dram olduğundan, Çehov'un çocuklara 'küçük akılsızlar' olarak yaklaşmadığından; hatta onlarla, yetişkinlerin eğlencesi için yaratılmış bir varlık olarak değil, 'her konuda kendi fikri olan insanlar' olarak iletişim kurduğundan bahsetmektedir (Лазаревский, 1986: 580).

Çehov'un "Vanka" adını taşıyan daha küçük hacimli başka bir hikâyesi daha vardır. Söz konusu bu eser ilk olarak *Russkiy satiriçeskiy listok* adlı edebiyat dergisinde 1884 yılına ait olan 5. sayısının 6. ve 7. sayfalarında yer alarak 'A. Çehonte' imzasıyla okura sunulmuştur (Чехов, 2012a: 284). "Gece saat iki sularıydı." (Чехов, 2012a: 44) diye başlayan bu diğer eser, başkahramanı en fazla yirmi beş yaşlarında olan arabacı bir gencin Moskova'daki yaşantısını anlatır. Ancak çalışmamızın temelini oluşturan, 1884 yılında yazılan ve başkahramanı bir genç olan Çehov'un "Vanka" adlı eseri değil, yazar tarafından 1886 yılında yazılan ve çocuk başkahramanı olan "Vanka" adlı eseri oluşturmaktadır. Bu çalışmada ele alınan Çehov'un eserinin çocuk kahramanı ise ayakkabı tamircisinin yanına çırak olarak verilen dokuz

yaşlarındaki Vanka Jukov'dur. Bu eser Ćehov'un çocukların yaşadıkları ve içinde buldukları durum üzerine kaleme aldığı birçok hikâyeden en öne çıkanlardan biridir.

1.Ćehov'un "Vanka" adlı öyküsünde psiko-dil

Ćehov'un "Vanka" adlı öyküsünde anlatı, annesi ve babası artık hayatta olmayan dokuz yaşlarındaki Vanka Jukov'un dedesi tarafından ayakkabıcı tamircisi olan Alyahin'in yanına ıarak olarak verilmesiyle başlamaktadır. Vanka'nın karın tokluğuna Alyahinler'in yanına gönderilmesinin üzerinden üç ay geçmesinin ardından Noel arifesi gecesinde gözünü uyku tutmayan Vanka ev sahiplerinin sabah ayinine kiliseye gitmesini fırsat bilerek dedesine bir mektup yazmaya karar verir. Tezgâhın önünde diz çöküp yaşadıklarını ve duygularını kaleme almaya niyetlenir, mektubuna dedesinin bayramını kutlayarak başlar. Mektubu yazarken hayallere dalan Vanka, her daim içki kokan yetmiş yaşlarındaki dedesinin Jivarevler'in evinde gece bekçisi olarak nasıl çalıştığını düşünür. Dedesinin gündüzleri uyuyup, geceleri ise çiftlikte dolaşırken bir ucu kemerine asılı olan elindeki ıngırakla ses çıkardığı, köpekleri Kařtanka ile Vyun'un da onu arkasından takip ettiği gibi hayaller Vanka'nın zihninde canlanır. Kařtanka, uysal ve de sevimli görünmesine rağmen gizlice yaklaşıp bacadan ısırma ya da tavuk alma konusunda çok yetenekli olan kurnaz köpekleridir. Diđer köpekleri Vyun ise her hafta eřek sudan gelinceye kadar dövülür ama o yine de hayatta kalmayı başlarır. Vanka, dedesinin řu an kapının yanında bekçilik yaptığını köy kilisesine baktığını ve çocuklarla sohbet ettiğini, soğuktan omuzlarını titrettiğini ve kadınlarla çene aldığını düşünür. Havanın orada çok güzel olduğuna, ağaçların kırağı sebebiyle gümüş rengine büründüğüne, gökyüzünün berrak yıldızlarla bezendiğine ve saman yolunun ışıl ışıl parladığına kanaat getirir. Derin bir iç çekip mektubunda çalışmaya gönderildiği yerde başından geçenleri dedesine anlatmaya başlar. Ev sahiplerinin beşikteki bebeğini sallarken kazara uyuya kaldığı için Alyahin tarafından azarlandığını, iroz balıklarını düzgün temizleyemediği için evin hanımı tarafından paylandığını, çırakların onu votka almaya ve ev sahiplerinden salatalık turşusu almaya zorladığını, fark edildiğinde ise ellerine ne geçerse onunla kendisini dövdukları anlatır. Vanka nerdeyse hep a gezer, sabahları sadece bir dilim ekmekle karnını doyurur, öğlenleri ise çorbayı kendilerine ayıran ev sahiplerinden arta kalan yulaf lapası payına düşer. Vanka hep samanlıkta uyur, en önemli sorumluluğu ise bebek ağladığında onu sallayıp susturmaktır. Mektubu yazarken gözyaşlarını tutamayan Vanka, dedesine kendisini oradan alması ve köye geri götürmesi için yalvarır; bunun karşılığında ise dedesi ne isterse yapacağının sözünü verir. Dedesiyle Noel ağacı bulmak için ormana gittiği günleri hatırlayıp kederlenerek iç geçirir. Alyahinler'in yanına çıraklığa verilmeden önce, eski günlerde köydeyken yaşadıkları evin sahibesi olan çok sevdiği Olga İgnatyevna, Vanka'ya şekerleme verir; ona okumayı, yazmayı, hatta kadril dansını bile öğretir. Annesinin ölümünden sonra yetim kalan Vanka'yı önce dedesinin yanına mutfakta çalışmaya, oradan da Moskova'ya ayakkabıcı Alyahinler'in yanına vermişlerdir. Vanka mektubunda dedesinden gelip onu götürmesi için bir kez daha ricada bulunduktan sonra satırlarını sonlandırır. Üzerini giyip şapkasını takıp özenle katladığı mektubunu da yanına alarak kendisini dışarıya atar. Vanka kasap dükkânındaki tezgâhtarlardan gönderilerin posta kutularına atılıp oradan adreslere dağıtıldığını öğrenir ve mektubunu dedesinin köyüne gönderme niyetiyle oraya atar. Eve dönen Vanka, dedesinin mektubunu okuduktan sonra kendisini alıp köye geri götüreceği umuduyla uykuya dalar. Rüyasında da mektubunu alan dedesinin onu mutfakta çalışan kadınlara okuduğunu görmesiyle hikâye sona ermektedir.

Anton Ćehov "Vanka" adlı eserinde çocuk "küçük insan" tiplemesinin bir örneğini sunmuştur. Ćehov'un sanatında "küçük insan", birkaç istisna haricinde, çoğunlukla karşımıza 'bir hiç, bir ezilen, küçük bir yavru, bir önemsiz ya da bir sıradan' olarak çıkmaktadır. Ćehov'un satır aralarına gizlenen, sınıf farklılıklarından bağımsız olarak "ahlaksal psikoloji anlayışının dışında olmaya meyil", daha açık bir

ifadeyle "ahlaksızlık" herkesin doğasında yer alabilmektedir (Новикова, 2008: 55). Vanka öyküsünde olduğu gibi, Çehov eserlerinin özüne bu gerçeği yerleştirerek edebi sanatını oluşturmuştur.

Büyük yazar düz yazıda benimsediği edebi tekniğinin sırrını paylaşmaktan çekinmemiştir. Çehov yazdığı bir mektupta kaleminin ustalığının sırrını şu şekilde paylaşmaktadır: "*Karakterlerin ruhsal durumlarını betimlemekten kaçınmak daha iyidir; karakterlerin eylemlerinden bunun anlaşılması için çabalamak gerekmektedir.*" (Чехов, 1974-1983: 242). Uzun betimlemelerden uzak duran Çehov kahramanının duygusal dünyasını kaleme alırken psikolojik dilden faydalanmıştır. **Psiko-dil (psikolojik dil)**, yazar tarafından eserde geniş tasvirler yapılmadan karakterin ruhsal dünyasının, içinde bulunduğu psikolojik durumunun; yani kızgınlığının, sevincinin, öfkesinin, mutluluğunun ya da benzeri herhangi bir duygusunun özenle seçilen sözcükler aracılığıyla kimi zaman onun kendi diline kimi zaman da anlatı diline yansımadır. Çehov, bu kısa öyküsünde karmaşık olay örgüleri ve geniş tasvirler yerine kısa ve çarpıcı anlatım dilini benimsemesi sayesinde kahramanın **psiko-dilini** oluşturarak onun duygu durumunu okura hissettirebilmiştir. Yazar bu kısa öykünün çocuk başkahramanı Vanka'nın ruhsal durumunu eylemlerine yansıtmasının yanı sıra onun ifade diline de aktarmıştır.

Dramada hem karakterlerin zaman ve mekân içindeki hareketlerinin hem de olayların sınırlı olduğu bir gerçektir. Karakterlerin iç dünyası, ruhsal çalkantıları, dünyayı algılayışları, bilinçaltıları, içinde gizledikleri duygu ve düşünceler roman yazarı tarafından geniş bir şekilde ele alınabilirken, dramada yazarın girizgâhlarına, açıklamalarına ve yorumlarına yer olmadığından bir dramaturg bu konuda aynı imkâna sahip değildir (Тамарли, 2008: 112). Küçük bir hacme sahip olan "Vanka" adlı öyküde Çehov, konuşma dili ya da basit dile ait olan kelime hazinesinin içinden seçtiği sözcüklerle bu imkânsızlığın sınırlarını aşarak çocuk kahramanının **psiko-dilini** yaratmıştır. **Konuşma dili (разговорный язык)** günlük iletişimde kullanılan, iletişim kurarken ve doğrudan etkileşim içindeyken hazırlıksız ilerleyen, esas manada sözlü biçimde gerçekleştirilen ve resmi olmayan ortamlarda kullanılan edebi dil türüdür. Avam tabakanın tercih ettiği **basit dil (просторечие)** ise eğitimsiz ya da yarı eğitilmiş şehirli nüfusun edebi normları ve kuralları göz ardı ederek günlük yaşamda kullandığı dildir. Edebi metinlerde konuşma dili, basit dil, diyalekt ve jargon gibi alt üsluba ait gruptan gelen kelimelerin kullanılışı özel bir işleve sahiptir. Bu nedenle konuşma diline ve basit dile özgü olan sözcükler, hem edebiyatta sözlü bir portre oluşturmak, hem de herhangi bir sosyal çevrenin günlük yaşamına dair gerçekçi tasvirler yapmak için kullanılmaktadır, bunun yanı sıra yazarın anlatısını belli bir estetik ve ideolojik boyuta taşımak amacıyla üslubun taze bir içerikle ve yeni bir sanatsal bağlamda tekrardan oluşturulmasına hizmet etmektedir (Авдеева, 2013: 80). Bu vesileyle yazar seçtiği konuşma dili ya da basit dile ait sözcükler yardımıyla çocuk kahramanının psikolojik dilini doğrudan resmetmek yerine bunu alt metin aracılığı ile sunabilmiştir.

Bu çalışmada yazarlar tarafından seçilen ve psiko-dilin oluşturulmasında yardımcı olan sözcüklerin leksikolojik açıdan konuşma dili ve basit dile ait olarak sınıflandırılması A. P. Yevgenyeva'nın editörlüğünde basılan "Rus Dili Sözlüğü" (Евгеньева, 1999) ve D. N. Uşakov'un editörlüğünde basılan "Açıklamalı Rus Dili Sözlüğü" (Ушаков, 1935-1940) temel alınarak yapılmıştır. Çehov konuşma diline özgü sözcüklerden seçtiği kelimeleri kullanarak kahramanının içinde bulunduğu ruh halini onun dilinden yansıtmayı ustaca kurgulamıştır. Vanka'nın dilinde yer alan **konuşma diline** ait sözcükler leksikolojik açıdan incelenmiş ve kelime türlerine göre sınıflandırılmış halde, metinde kullanıldıkları anlamları ile aşağıda yer almaktadır:

İsim: Заутреня (sabah ayını), маменька (annesim), свечки (mumcuklar), тощенький (sıska, cılız), старикашка (moguk), кобелёк (erkek köpek), сидельцы (2 kere) (1.başkasının yerine bakan tezgahtar), елка (4 kere) (yılbaşı ağacı), гостинец (hediyeler), сундучок (küçük sandık, sandıksık), ружьё (tüfek), манер (benzeri, tarzında), страсть (arzu, ihtiras), копейка (karık, kuruşcuk), шубейка (kürk manto);

Fil: балагурить (2 kere) (çene çalmak, şakalaşmak), цапнуть (tırnak geçirerek patisiyle yakalamak), пороть (kırbaçlamak), нюхать (2 kere) (tüttürmek, tütün çekmek), умокнуть (ıslatmak), отчесать (pataklamak), сечь (kırbaçlamak, köteklemek), пуцать (içeri almak), видать (görmek), уставиться (bakakalmak, dalmak), крякать (3 kere) (suaklamak), помирать (ölmek), почесаться (başını kaşımak, kaşınmak), кушать (yemek yemek, tıkmak), очухаться (kendine gelmek, ayılmak);

Sıfat: просторный (geniş), каждое (her biri), куцый (kısa ve kalın, bıdık, güdük);

Filimsi: стоящие (değerli, pahalı), озябший (donan), хихикая (хихикать) (kıkırdayarak), подставляя (uzatarak), пропащая (yitip giderek);

Zarf: вечно (her daim, sürekli), умильно (nazıkçe, tatlı tatlı), вчерась (dün gece), вовсе (tamamen, iyice), отседа (buradan), намедни (şu sıralar, şu günlerde), насилу (zar zor), всё (placı fiili ile birlikte) (her, sürekli, her daim);

Edat: вместо (yerine);

Bağlaç: ежели (eğer);

Dil parçasığı (Çastitsa): нету (3 kere) (yok), небось (herhalde).

Çehov'un "Vanka" eserinde psiko-dilin oluşturulmasında kullandığı **basit dile** özgü olduğu tespit edilen sözcükler ise kelime türlerine sınıflandırılmış halde aşağıdaki gibidir:

İsim: шкап (dolap), нешто (acaba, yani), баба (yaşlı kadın), выволочка (dayak), волосья (saçlar), ребяенок (2 kere) (çocukcuk), харя (çirkin yüz);

Sıfat: ейный (onun), ихний (onların), которые (kaçık-нибудь, kaçık-либо anlamlarında) (öylesi, öyle bir);

Fil: выволочь (dışarı sürüklemek), трескать (açgözlü bir şekilde ziyafet çekmek), помереть (ölmek, gebermek);

Filimsi: попадя (ne gelirse, gelişine, mümkün olan her fırsatta);

Deyim: (драть) как Сидорову козу (eşek sudan gelinceye kadar).

Yukarıda görüldüğü üzere Çehov "Vanka" adlı öyküsünde ağırlıklı olarak konuşma diline ait kelime hazinesinden seçtiği sözcük ve ifadeleri kullanarak hikayesini kaleme almıştır. Çehov'un iki gruptan özenle seçtiği sözcüklerin metindeki en önemli işlevi ise Vanka'nın psiko-dilini oluşturmalarıdır. *Шкаф* (dolap) sözcüğü yerine aynı anlamda kullanılan 'шкап'; *разве, неужели* (değil mi, acaba) yerine halk dilinde aynı anlamda kullanılan 'нешто'; *женщина* (kadın, hanım) yerine 'баба' (yaşlı kadın); *наказание* (ceza) yerine 'выволочка' (dayak); *волосы* (saçlar) yerine basit dilde aynı anlama gelen

'волосья'; *ребенок* (*bebek*) yerine 'ребятаенок' (*bebe*); *лицо* (*yüz*) yerine 'харя' (çirkin surat, sıfat); *вытащить* (*dışarı çıkarmak*) yerine 'выволочь' (*dışarı sürüklemek*); *есть/пить* (*yemek-içmek*) yerine 'трескать' (açgözlü bir şekilde ziyafet çekmek); *умереть* (*ölmek*) yerine 'помереть' (*gebermek*) kelimelerini seçerek, Çehov çocuk kahramanının soylu bir ailede doğmadığını, alt tabakaya ait sınıftan geldiğini okura alttan alta iletmiştir. Böylelikle yazar, kahramanı için seçtiği bu sözcüklerle çocuğun içinde bulunduğu ruh halini üslubuna yansıtarak onun duygu dilini, yani psiko-dilini oluşturmuştur. Günlük kullanılan dilden de daha aşağıda konumlanan basit dile ait kelimelerden seçtiği bu sözcüklerle yazar, eğitim almamış olan birinin psikolojik durumunun yansıması olarak sözcüklere büyük görevler yüklemiştir. Yazar, Vanka'nın içinde bulunduğu duygusal durumu açık bir tasvirle okura iletme yerine, ustaca seçtiği sözcükler aracılığıyla iletme tercih etmiştir. Böylelikle Çehov, kahramanının duygusal çalkantılarını okurun daha iyi hissetmesini ve onun çarpıcı bir şekilde etkilenmesini sağlamıştır.

Vanka'nın geçmişini hatırlarken kullandığı sözcükler ile şu andan bahsederken kullandığı kelimeler üslup olarak birbirinden ayrılmaktadır. Çehov, Vanka Jukov'u iki farklı zaman boyutunda sunmaktadır; biri köy hayatındaki geçmişte, diğeri ise şehir hayatını yaşadığı şimdiki zamanda. İlkinde, yani geçmişte, dedesi gerçek hayatta biraz kaba olsa da kendisine sevgiyle yaklaşmasa da her şey Vanka'ya göre harikadır. Köydeki köpekleri olan yaşlı ve uysal Kaştanka ile kurnaz Viyun'u anımsayışı, dedesiyle yılbaşı ağacı bulmak için ormana gidişleri, oradaki yeni yıl kutlama heyecanı ve evin hanımefendisi Olga İgnatyevna'ya duyduğu özlem Vanka'nın dilinden duygu yoğunluğuyla anlatılmaktadır. Vanka'nın sunulduğu ikinci zamansal boyut olan şimdiki zamanda ise, çocuğun boyunu aşan çalışma zorunluluğu, evdeki diğer kötü çırakların davranışları ve ustasının baskısı hakimdir. Vanka karakterinde Çehov çocuk algılarıyla ve değer yargılarıyla dünyayı anlama ve anlamlandırma çabasında olan bir çocuğun resmini çizmiştir.

Vanka bir çocuk olarak şehir hayatını deneyimlediği acı dolu şimdiki zamanda kalmayı reddedip kendisini sürekli geçmişe götürmektedir. Burada çocuğun geçmişe duyduğu özlem onun dedesine sesini duyurmaya çalıştığından psiko-dilinden anlaşılmalıdır. "Senin için tütün hazırlarım, Tanrıya dua ederim, eğer bir şey olursa beni eşek sudan gelinceye kadar döv. Bana göre bir iş yok diye düşünüyorsan da eğer, İsa aşkına, kâtipten çizme temizleme işini isterim, ya da Fedka yerine çoban yardımcılığına giderim. Sevgili dedeciğim, hiçbir çarem yok, ölüm dışında." (Çехов, 2012b: 45). Çehov Vanka'nın geçmişine duyduğu özlemi çocuk kahramanının kendi dilinden okura iletmektedir.

Şehre çalışmaya gönderilmeden önceki zamanlarda kaldığı evin hanımının Vanka ile ilgilendiği günlerin anlık olarak resmedilmesi, Vanka'nın eskiden orada mutlu bir çocukluk geçirdiğinin göstergesi niteliindedir. "Vanka" öyküsünde, çocuk baş karakterin annesinin, evin hanımefendisinin gözdesi olduğu ve bu nedenle oğlunun soylular tarafından yetiştirildiği açıkça belirtilmemiştir ve edebi kanon burada yazarın eseri bağlamında ortaya çıkan anlamsal bir güç olarak verilmektedir (Kyбaцoв, 1998: 38). Çehov tarafından açıkça ifade edilmemesine rağmen bu durum satır aralarında okura iletilmektedir: "Vanka'nın annesi hâlâ hayattayken ve beylere hizmetçi olarak hizmet ederken, Olga İgnatyevna Vanka'yı lolipoplarla besledi ve ona okumayı, yazmayı, yüze kadar saymayı ve hatta pek şey yapmadan kadri dansını öğretti." (Çехов, 2012b: 46). Bu satırlarda, onlara hizmet edecek birileri bulunduğu için evin hanım efendisinin yapacak başka bir işi olmadığından kendisini Vanka ile oyaladığı mesajı verilmeye çalışılmıştır.

Vanka'nın mektubunun sonunda dedesine kendisini oradan alması için yalvarışı, içine düştüğü çıkmazın sessiz bir çığlığı niteliğini taşımaktadır. Çocuk kahramanın içinde bulunduğu duygu durumu yazdığı son satırlarda da onun psiko-diline çarpıcı bir şekilde yansımaktadır: "Sana yalvarıyorum, Tanrı aşkına,

ne olur beni buradan al. Bana, zavallı bir yetime acı, yoksa beni hep dövüyorlar, öyle yemek yemeyi çekiyor ki canım, sıkıntım öylesi ki anlatmak bile mümkün değil, sürekli ağlıyorum. (...) Senin torunun İvan Jukov olarak kalacağım hep, canım dedeciğim, gel ne olur." (Çehov, 2012b: 46). Vanka Jukov'un dramı, onu şu an yaşadığı hayat gibi bir sonun beklemesinde ya da dedesine umut dolu seslenişlerinin ona ulaşmayacak olmasında değil, Çehov'un çoğu çocuk karakterinde olduğu gibi, çocukken varlığının gözden çıkarılmasında ve reddedilmesinde yatmaktadır. İçsel monologlar gibi anlatımdaki önemli unsurlar, karakterin hem psikolojik hem de ahlaksal durumunun edebi ve sanatsal açıdan ortaya konulmasında bilinen yöntemlerdendir (Чудаков, 2016: 126). Çehov da bunu Vanka'nın psikolojik durumunu okura hissettirmede psiko-dil aracılığıyla kullanmaktadır. Vanka'nın dedesine yazdığı mektuptaki ona seslenişleri, yalvarışları onun ne kadar da çaresiz bir durumda olduğunun göstergesidir. Son derece kısa ve net, aynı zamanda da derin bir anlatımla okurun yüzüne çarpan Vanka'nın çektiği ruhsal acının büyüklüğü hikâyenin duygu bakımından gücünün bir göstergesidir. Çehov'un karakterleri içinde buldukları kötü durumun yalnızca bir nebze farkındadırlar ve kendi trajedilerini tümüyle anlamaları kavrayışlarının ötesinde kalır, ancak okuyucu nihai sonucu açıkça görebilmektedir (Чеснокова, 2013: 228). Çehov, sıradan bir şekilde yaşayan insanların içinde buldukları savunmasız durumu ve değer görmeyişlerini büyük bir ustalıkla okurun gözlerinde canlandırmaktadır.

Çehov'un Vanka'sının eziyet dolu şehir hayatının içindeyken köyünde yaşadığı eski anılarına duyduğu özlem okuyucunun da ruhunu acıklı bir noktadan yakalamaktadır. Küçük Vanka'nın karın tokluğuna çalışmaya başka bir ailenin yanına verildiği yerde maruz kaldığı aşağılanma durumunun ve hor görülme hallerinin psiko-dil aracılığıyla şekillenen küçük tasvirleri, okurun gözünde o trajik sahnelerin canlanmasını sağlamaktadır. Eserde Çehov köy ile şehir hayatının bir çocuğun algısından karşılaştırmasını kahramanının dilinden ustaca yapmaktadır. Vanka için şu an acılar içinde yaşadığı şehir hayatı değil, köydeki önceden yaşadığı hayat daha caziptir. Henüz küçük bir çocuk olmasına rağmen şehir hayatının ona yüklediği acılardan, açlıktan, hor görülmekten o kadar yorulmuştur ki, içinde bulunduğu durumu "Köye yürüyerek kaçmak istedim, ama botum yok ki, soğuktan korkuyorum." (Çehov, 2012b: 45) diye tasvir etmektedir. Vanka Moskova'nın tasvirini bir çocuk gözüyle şöyle yapmaktadır: "Moskova büyük bir şehir. Evde her şey beylere layık ve çok sayıda at var, koyun yok, köpekler hırçın değil. ... bir keresinde bir dükkânın vitrininde her türlü balık için doğrudan oltayla birlikte satılan misinalar gördüm, hem de çok pahalıydılar, hatta yayın bahçımı tutabilecek bir oltaya bile var. Beyzadelerin kullandığı tarzda her türlü av tüfeğinin satıldığı dükkanlar da gördüm, öyle ki sanırım her biri yüz ruble değerinde... Kasaplarda keklik de orman tavuğu da yabani tavşan da bulunuyor." (Çehov, 2012b: 45). Vanka'nın dilinden yapılan şehir hayatının tasvirinde Hristiyanlık motifleri ve dini unsurlar mevcuttur, bunun yanı sıra kiliseye ait mekânsal sözcükler yer almaktadır: "Ellerinde yıldızla gezmiyor çocuklar burada, ilahi söylemek için kilisenin kliros bölümüne girilmesine kimseye müsaade etmiyorlar, ..." (Çehov, 2012b: 45). Çehov böylelikle çocuk kahramanının dini değerlere saygı gösteren iyi yürekli ve saf bir çocuk olduğuna okurun dikkatini çekmiş ve bunu çocuğun psiko-dili aracılığıyla yansıtmıştır. Son derece kısa ve net, aynı zamanda da derin bir anlatımla okurun yüzüne çarpan Vanka'nın çektiği ruhsal acının büyüklüğü hikâyenin duygu bakımından gücünün bir göstergesi olmuştur. Çehov, sıradan bir yaşayışa sahip olan insanların içinde buldukları savunmasız durumu ve değer görmeyişlerini büyük bir ustalıkla okurun gözlerinde canlandırmaktadır.

"Küçük insan"ın yoksunluğunu, ezilmişliğini ve yalnızlığını yansıtan, Çehov'un görece erken dönem öykülerinden olan Vanka, dokuz yaşındaki bir çocuğun her gün çektiği ruhsal işkence ve alın yazısındaki her detay okurun yüreğine işleyerek onun acı kaderini hissetmesine imkân sağlamaktadır. Vanka'nın mektubunu gönderdiği yazar tarafından zekice düşünülen adres bu durumun bir sembolü olarak kullanılmaktadır. Yazar kahramanının dilinden "büyükbabamın köyüne" ifadesiyle küçük Vanka'nın saf

ve umut dolu oluşunu mektubun gönderileceği adresin içine sığdırmıştır. Hikâyenin sonunda yer alan bu ifade çocuğun saflığının psikolojik diline yansımış hali olarak karşımıza çıkmaktadır.

Edebi bir metnin özellikle de Çehov metinlerinin iyi algılanabilmesi için suyun üstünde yüzeni değil, dibinde olanı görebilmek ve gün yüzüne çıkarmak önem arz etmektedir. Çehov'un kullandığı sözcüklerin, ilk başta görüldüğü anlamlarından öte, daha derinde yer alan anlamlarının olduğunu ortaya koymak çok yönlü araştırmayı gerektirmektedir. Motifler yardımıyla, kelime ya da sözcük öbeği aracılığıyla, söz konusu bu kelimelerin bağlam dışında taşıdığı anlamdan, sözcük anlamından, başka sözcüklerle bir araya gelmesiyle ortaya çıkabilecek anlamdan çok daha geniş ve derin bir anlatım yaratılabilmektedir. Sanatsal ve edebi açıdan değer taşıyan bir metinde yazar tarafından özenle seçilen bir kelimenin ifade ettiği şey onun sözlük tanımında yer alan anlamların sınırını da aşabilmektedir. Yazarın stilistik, yani üslupbilim yönünden kelimeleri kullanışı onları anlatımdaki estetiğin önemli bir unsuru haline getirmesine yardımcı olurken, o sözcüklere ek anlamlar yüklemektedir. Bu bağlamda, Vanka'da yazarın kullandığı, pencere, korku, uykusuzluk motifleri çocuk karakterin **psiko-dilini** ortaya koymada yardımcı unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. 'Pencere' motifi ile Vanka'nın dışarıya bakarak hayallere daldığı ve umutla dolduğu; 'korku' motifi ile büyüklerin ona karşı olan kötü davranışlarına tekrar maruz kalmak istemediği; 'uykusuzluk' motifiyle ise çocuğun gece gündüz çalıştırıldığı ve ona boyundan büyük işler verildiği işlenmiştir.

Çehov'un "Vanka" eserinde çocukluk, bir yetişkinin her daim o yılların özlemini çektiği çok özel ancak kayıp bir dünya tasviri şeklindedir. Yazarın da kayıp giden, harap edilen bir çocukluğa sahip olması, başkarakter Vanka'nın hislerini okura ustaca yansıtmasında katkı sağladığı gerçeğini azımsanmayacak hale getirmektedir. Bu durum Çehov'un kendi çocukluğunun zor geçtiğine dair düşüncelerini dile getirdiği şu ifadede açık bir şekilde yer almaktadır: "*Despotizm ve yalanlar bizim çocukluğumuzu o kadar mahvetti ki, hatırlamak dahi mide bulandırıcı ve korkunç.*" (Çehov, 1954-1957: 328). Çehov'un bu öyküsünün özüne bakıldığında temel olarak karakterler belirgin bir şekilde yetişkinler ve çocuklar olarak iki farklı kutup gibidir. İnsanın yaşadığı çocukluk ve yetişkinlik ebediyen birbirine karşıt iki durum olarak okura sunulmuştur. Çehov'un edebi anlayışının en önemli ilkesi, yazarın tarafsız yaklaşımının bir sonucu olarak doğan 'nesnel anlatım' biçimidir. Gerçekliğin tek taraflı tasvirinden her daim kendisini uzak tutan Çehov, okurun ima edileni alabilme ve alt metni okuyabilme yeteneğine güvendiği için bir yazarın ele aldığı konuya karşı tutumunu açıkça ortaya konmasını doğru bulmamaktadır.

2.Çehov'dan Şçerbakova'ya uzanan yol

Çehov, XIX. yüzyıl Rus toplumunda yaşananlara karşı kayıtsız kalamayıp sakin bir gözlemci olarak onların derin bir analizini yapmış ve iyi ile kötüyü nesnel bir şekilde ele almıştır. Yazar karakterlerinin kaderine büyük bir ilgiyle müdahil olduğunu okura hissettirmektedir, ancak bu müdahil olma durumu onların yaşam biçimlerini meşrulaştırmak için değildir, dahası yazar doğru teşhis edilen 'tanı' yoluyla onlara yardım etmek için yoğun bir arzu içindedir (Зубарева, 2018: 66). Çehov'un edebi sanatının sarsılmaz gücü, yazarın nesnel anlatım yöntemlerinde; doğa betimlemelerini anlatının içine serpiştirmesinde; dramaturgi ve lirğin epik esere nüfuz etmesine imkan vermesinde; hayatın absürtlüğünü sessizlik, anekdot kullanımı, iletişimin 'çöküşü' ve 'gözyaşlarıyla kahkaha' gibi unsurlarla tasvir etme şeklinde yatmaktadır (Доброзракова, 2011: 412). Eserin sonunda Vanka'nın dedesine yazdığı mektubu saf ve temiz bir çocukluk algısıyla açık adresi yazmayı düşünmeden dedesinin köyüne postalaması sonucunda ve buradaki psiko-dil sayesinde okurun ruhunda acıma duygusu ile komedi bir araya gelmekte, göz yaşları adeta naif kahkahayla iç içe geçmektedir. Çehov sanatının bu özellikleri ondan sonra gelen Rus

yazarlarına da kılavuzluk etmektedir. XX. yüzyıl sonlarını ve XXI. yüzyıl başlarını içine alan dönemde, A. P. Ćehov'un Rus edebiyatındaki klasikleşmiş olan büyük eserlerinin üzerine temellendirilmiş yeni eserler ortaya konulmuştur. Günümüz Rus yazarları Rus edebiyatının Altın Çađ'ında ortaya çıkan ve dünya edebiyatında da yer edinen eserleri her anlamda örnek alıp, konular, karakterler, eser adı, içerik ve olay örgüsü bakımından onlara öykünerek klasikleşmiş olan eserlere göndermede bulunmaktadır. Böylelikle yazarlar tarihsel hafızayı canlandırarak yüzyıllar geçse bile hayattaki değişmeyen gerçeklere insanların ilgisini çekmeye yardımcı olmaktadır. B. Akunin, D. Rubina, L. Ulitskaya, G. Őerbakova gibi birçok ünlü Rus yazarı bu örnekleri veren yazarlardandır. Ćehov'un eserlerini temel alırken kimi yazarlar öncel metinden bazı unsurları ödünç alarak kendi sanatsal ve edebi deneyimlerini kullanmışlar, kimi yazarlar ise yeni zamanların ruhunu yansıtmının yanında, büyük yazarın klasikleşmiş eserlerine ve dünyaya dair kendi bakış açılarını ortaya koyarak onları yeniden kaleme almaya çalışmışlardır. Bunun yanında çağdaş yazarlar Ćehov'a atıfta bulunurken ve onun cümlelerinden alıntı yaparken Ćehov metinleri ile diyalog kurmak, kimi zaman Ćehov ile aynı düşüncede olmadığını göstermek, Ćehov'un hikayesini farklı bir pencereden göstermeye çalışmak, Ćehov'un öncel metinleri ile deneyim sağlamanın tadına varmak gibi farklı amaçlara sahiplerdir (Шаопин, 2018: 23). Çağdaş Rus yazarlarından Galina Őerbakova'nın hikâye derlemelerinden oluşan "Yaşkina ocukları" (Yaşkinı deti) adlı kitabı postmodernist bir yaklaşımla kaleme alınmıştır ve Ćehov'un hikayelerine yapılan göndermelerle metinler arası diyalogun bir örneğini oluşturmaktadır. Őerbakova "Yaşkina çocukları" adlı kısa öyküler kitabını yazarken temel aldığı Ćehov eserlerinin adını kendi hikayelerine vermiştir, böylelikle klasik eserleri günümüze uyarlayarak yaşatmaktadır. Őerbakova okuyucuya sunduğu sırayla řu eserlerinde Ćehov metinlerinin adını olduğu gibi kullanmıştır: Ванька (Vanka), Дама с собочкой (Küçük Köpekli Kadın), Душечка (Duşeċka), Жизнь прекрасна! (Hayat Güzeldir!), Лошадиная фамилия (Atla İlgili Soyadı), Наше нищество (Bizim Sefaletimiz), Невидимые миру слезы (Dünyaya Görünmeyen Gözyaşları), Разговор человека с собакой (Köpekle İnsanın Konuşması), Свадьба с генералом (Generalle Düđün), Смерть чиновника (Memurun Ölümü), Спать хочется (Uyku Ćekiyor Sanım), Толстый и тонкий (Şişman ile Zayıf), Тоска (Keder), Унтер Пришибеев (Astsubay Prişibeyev), Хороший конец (Güzel Son), Человек в футляре (Kabuđuna Sinmiş Adam), Чужая беда (Yabancı Sorun). Őerbakova'nın Ćehov eserlerinin adını kullanmasındaki amaç klasik bir eseri olduğu gibi kopyalamak değil, değişen dünyada insanın sorunlarının aynı kaldığına dikkat çekmektir, okur ise bunu ancak hikayeleri okuduktan sonra fark etmektedir. Galina Őerbakova'nın adı, hem çok üretken bir düzyazı yaratıcısı ve *Novıy mir* adlı aylık yayınlanan edebiyat dergisinin daimi yazarı olarak, hem de çalışmalarının odağında alt tabakadakilerin yer aldığı, iyi kurgu yapabilen ve kitapların duygusal roman raflarında sarsılmaz bir yer edinen yazar olarak anılmaktadır (Бологова, 2004: 126). En karmaşık insan ilişkilerini bile kolaylıkla kaleme alabilen Őerbakova insanlar arasında sevgi olmadan ve onu aramadan bir bađ kurulamayacağına inanmaktadır. Yazarın eşı Aleksandr Őerbakov verdiği röportajda Galina Őerbakova'nın hayatı boyunca "sıradan bir Soyyet insanında merhametin ve hassasiyetin yok edilmesi" temasının ardından gittiğine; eserlerindeki "insanın aşalıık bir önemsiz varlık" motifinin insanları fiziksel manada yıkıma götüren bir trajedi olduğuna değil, toplumdaki ahlakın çöküşünün bir dramı olarak yansıdığına dikkat çekmektedir (Матвеева, 2020). Kitapları her nesilden insan tarafından severek okunan Galina Őerbakova, romanlarını hayatta en önemli şey olarak gördüğu sıradan yaşam, sıradan his ve duygular, sıradan davranışlar üzerine inşa eden bir yazardır.

Anton Ćehov'un "Vanka" adlı hikayesini temel alarak yazan sadece Galina Őerbakova deđildir. Ćehov'un bu eserinden yola çıkılarak yazılan ve günümüze uyarlanan bir başka eser olarak O. Bogayeva'nın "Rus Halk Postanesi" (Русская народная почта) adında bir piyesi de vardır. Bogayeva, Ćehov metnindeki gibi eserinin temelini bir mektubu oturtmuştur. Ancak Ćehov'un Vanka Jukov'u mektubunu kendisini şehirden kurtarıp köye götürebilecek ve şimdiki koşullarında çektiđi sıkıntılara gerçekten bir son

verebilecek olan dedesine hitap ederek yazarken, Bogareva'nın karakteri mektubunu Rusya Devlet Başkanı'na, II. Elizabeth'e, Marslılara, tahtakurularına, kozmonotlara ve sonunda da kendisine yazmaktadır, böylelikle yazar sahte muhatap ile paradoksu absürt bir noktaya ulaştırmaktadır (Щербакoвa, 2006: 15).

Galina Şçerbakova'nın Anton Çehov'a ve sanatına karşı olan sevgisi hem hayatında hem de edebi yolculuğunda önemli dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır. Şçerbakova üzerine çalışan ve iki yazarın dünya görüşlerinin birbirine çok yakın olduğuna vurgu yapan A. Yu. Gromova, Şçerbakova'nın Çehov'u tekrar tekrar okuduğuna, Çehov'un Şçerbakova için okunacaklarda hem birinci hem ikinci hem de üçüncü sırada olduğuna, büyük yazarın mektuplarından oluşan dört ciltlik bir kitabın Şçerbakova'ya hediye edildiği o andan itibaren onlardan hiç ayrılmadığına dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra Şçerbakova'nın "Vanka" öyküsünün adının, modern dünyanın bayağılığına, acımasızlığına; gençlerin ahlaki açıdan yoksunluğuna göndermede bulunmak için hem öncel metne bir çağrı hem de onu yeniden inşa etme işlevini üstlenmesi amacıyla kullanıldığına; bir yandan okuyucu beklentisinin sınırlarını şekillendirmekte diğer taraftan ise eşzamanlı olarak bu sınırları yok etmekte olduğuna vurgu yapmaktadır (Громoвa, 2016: 132). Şçerbakova'nın "Vanka" adlı hikayesi, klasik bir eserin günümüz şartlarında ve yepyeni bir ortamda Çehov metnini hatırlatarak yeniden kaleme alınması sonucunda ortaya çıkmıştır. Yazar, Çehov'un kahramanlarını yeniden işlerken, her ne kadar başkarakterinin adını aynı kullansa da onların mizacını, hayata bakış açısını, kullandıkları dili, ahlaki konumlarını ve ruhlarının yapısını tamamen değiştirmiştir.

3. Şçerbakova'nın "Vanka"sında psiko-dil

Şçerbakova'nın "Vanka" adlı eseri çocuk karakterin dedesine hayalinde yazdığı mektupta seslenmesiyle başlar. Bu seslenme, dedesinin hayatını mahvettiği insanlar adına onu kendi kısa namlulu tüfeğiyle öldüreceği düşüncesine dairdir ve çocuk hırsıyla doludur. Düşüncesinde yazdığı mektubunda, dedesine nispet yapmak için şehirde ona inat iyi bir hayat sürdürdüğü yalanını söyler. Vanka parası olduğuna, hatta sıcaık tuvaleti olan bir evde yaşadığına dair bu yalanları söylemeye devam eder. Halbuki sokağa terkedilen bir çocuk olarak altı aydır toprak bir çukurun girintisinde yaşar. Buraya ise çalıp çırpıma çıkan diğer sokak çocukları tarafından bırakılmıştır. Vanka o zor sokak koşullarında yaşamaya alışmak zorunda kalır, uykudan önce Kızıl kahve tüyleri olan, dedesinin cezalandırmak için bir gözünü oyduğu köpekleri Rozka gibi kıvrılmayı alışkanlık haline getirir. İçinde bulunduğu bölmenin toprak tavanına bakarak zihninde yazdığı mektupta sürekli eski günlerini düşünür ve dedesinin sebep olduğu yaşanan bir dizi kötü olayı hatırlar. Aralarında iyi anılar da vardır. Okumayı Vanka'ya annesi öğretmiştir, kanserden mustarip olsa da hasta yatağında kendisine sık sık kitap okuduğunu hatırlar. Zor koşullarda yaşamasına karşın Vanka'nın içinde dedesinin onu alıp eve götürmesine dair en ufak bir istek bile yoktur; çünkü dedesinin kötülüğüne öfke doludur. Annesi ise ona Çehov'un hikayesi olan, çok kıskandığı Vanka'yı okurken hayata gözlerini yumar. O anda bile dedesinin annesinden yemek hazırlamasını beklediğini anımsar. Buna karşın köpekleri Rozka bile Vanka'nın annesinin öldüğünü anlayarak acı acı ulur. Annesinin ölümünden sonra vicdan yoksunu dedesi, torununun daha askerliğine bile beş yıl olduğunu düşünerek Vanka'ya bakma sorumluluğunu almak istemez. Dedesinin kötülüklerine şahit olan Vanka, annesinin defnedildiği gün dedesine onun canına kastedecek tuzak bile kurmak ister, tıpkı dedesinin büyükannesine çaydanlıkla vurup onu kan kaybından öldürdüğü gibi. Vanka, büyükannesine çektirdikleri, ayağına sıktığı komşunu topal bırakması, kız kardeşinin bebekken ölümüne sebep olması, köpekleri Rozka'nın gözünü oyarak ona işkenceler yapması karşılığında dedesinin cezasız kalmasına son derece öfkeli. Öyle ki dedesi, kız kardeşinin ölümüne sebep olduğu için kendisini ihbar etmesi sebebiyle babasını bile evden kovar. Annesi ölmeden önce çocuğuna her şeye rağmen dedesine karşı öfke

beslememesi gerektiğini öğütlese de Vanka içindeki intikam duygusunu susturamaz. Annesinin ona okuduğu Ćehov'un hikayesindeki Vanka Jukov gibi başkalarının yanına Ćalıřmaya verilmez ama bazı acılardan kendisi de geçer. Okuldaki günleri aklına geldiği zaman sınıf arkadaşları tarafından zorbalığa uğradığını hatırladıkça hala o tuhaf duygu ruhunu ezer. Asıl içini yakan şeyler ise yazıya dökülmemiş olanlardır. Dedesinin, eski bir fotoğrafında olduğu gibi, içi insanlarla dolu trenin tavanında oturup içki içtiği hali gelir aklına, sonrasında ise hayalinde yazdığı mektubuna dedesine olan kızgınlığını yansıtarak ve kötülüğünün dokunduğu herkesin intikamını ondan bir şekilde alacağını ifade ederek devam eder. Vanka, dedesini bulduğunda ondan kendi doğum gününün hangi gün olduğunu tam olarak öğreneceğine dair ant içer ve ardından tavandan sürekli damlayan su tanesinin Vanka'nın başına denk gelmesi sonucunda bulunduğu ana geri dönmesiyle hikâye sona erer.

Galina Őerbakova, tıpkı Ćehov gibi, konuşma dili ve basit dil sözcük hazinesine ait olan kelimeleri özenle seçerek kahramanının psikolojik dilini oluşturmuştur. Ancak Őerbakova, başkarakterinin içinde bulunduğu ruh halini, benliğini kaplayan öfkeyi, Ćehov'a göre anlam olarak daha olumsuz ve kötü sözcükleri kesesinde biriktirerek onun diline yansıtabilmiştir. Vanka'nın psiko-dilini oluştururken Őerbakova'nın seçtiği **konusma diline** ait sözcükler kelime türlerine göre ve metinde kullanıldıkları anlamları ile aşağıdaki gibidir:

İsim: дед-пердед (3 kere) (ihtiyar-moruk, yaşlı-moruk, dede-moruk), кожан (yarasa cinsi), пердед (moruk), клада (büyük değer olan şey), книжки (2 kere) (kitapçıklar), дура (aptal), словечка (sözcükcük), дед (5 kere) (dede), налыгач (büyükbaşa takılan kayıştan yular (yerel dilde)), подпевание (zırlıtlı), младенец-сестрѐнка (bebek kız kardeş), сестрѐнка (kız kardeşçik), прибалты (Baltıklar), копеечка (kuruşçuk), сынок (kere 3) (erkek evlatçık), сынка (2 kere) (erkek evlatçık), сына (erkek evlat (diyalektik, yerel dilde)), веревочка (2 kere) (ipçik, küçük ip), армяк (1.kalın bir kumaş, kaftan), ребята (2 kere) (çocuklar, arkadaşlar), писька (cinsel organ (çocuk dilinde)), обида (küskünlük, kırgınlık), яйцо (яичко) (testis, erkek cinsel organı), дырка (argoda) (kadın cinsel organı), грудь (göğüs), ку-ку (jargon) (kafaу yemiş olan);

Fil:сдохнуть (nalları dikmek (aşağılayıcı sözcük)), грохнуть (3 kere) (şutlamak (kriminal jargonu)), пустить (salmak), скукоживаться (küçülmek, büzölmek), выбить (oymak), оторвать (söküp korarmak), сворачиваться (dönmek, kıvrılmak), загонять (tıkmak), орать (avazı çıktığı kadar bağırmak), зорать (bađırmaуа başlamak), стать (başlamak), чуют (hissetmek), подпевать (aуnı fikirde olmak, hak vermek, kayırmak), судить (yargılamak), выгнать (kovmak), кинуться (atılmak, bir nefesle bir yere gitmek), гнать (bir yere doğru sürmek, yönlendirmek), врать (yalan atmak), набухать (şişmek, kabarmak), пошуметь (bir süre gürültü yarmak), дѐргать (2 kere) (çekmek, sarsmak), вываливаться (düşmek, dışarı çıkmak, görünür kılınmak), пучиться (rörtlemek), выскакивать (bir yerden çıkmak, fırlamak), брызгаться (2 kere) (püskürtmek, sıçratmak), забрать (elinden almak), срastись (alışmak), пощупать (hafifçe yoklamak), получить (olmak, gerçekteşmek), мереть (ölmek), уследить (fark etmek), достать (almak, edinmek), видеться (rüyada görmek), привидеться (hayalde görünmek), хвалиться (övünmek), путаться (kafası karışmak, şaşırmak), думаться (gibi gelmek, öyle düşünmek), набрякнуть (nemi emerek şişmek), ударить (çarpmak);

Sıfat: такое (böyle bir), смертный (ölümcül, sehennemli), вѐрткий (tuzak, tehlike oluşturan), хромой (topal), такой (böylesi), ловкий (atik, zeki);

Zamir: какое-то (какой-то) (2 kere) (gibi, benzeri), ей-то (e ona) (-to soneki sözcüğu vurgulamak için, anlamı güçlendirmek için kullanılır);

Zarf: тоненько (insecik), полным-полно (dopdolu), смолоду (gençlik yaşlarından itibaren), прямо (3 kere) (direk, tam olarak), вот-вот (zarf) (neredeyse), как-то (nasıl olduysa);

Dil parçasığı (Çastitsa): нету (yok), будто (sanki), бывало (-dığı oldu, bazen ... olmuştu), просто (sadece, yalnızca), конечно (tabi ki);

Ünlem: ну (4 kere) (e, peki, yani gibi anlamlarda pekiştirici sözcük), слава бору (2 kere) (tanrıya şükür, iyi ki);

Deyim: святых надо было выносить (dehşet verici, dayanılmaz), как-то раз (bir zamanlar, bir keresinde), все сходило (сходить с рук) (her şeyden yırtmak, kurtulmak, cezasız kalmak), пить из горла (direk şişeden içmek).

Şcherbakova'nın Vanka eserinde kullandığı **basit dile** özgü olduğu tespit edilen sözcükler ise şunlardır:

İsim: хата (etnografik, diyalektik sözcük) (köy evi, hücre, genelev), сволочь (2 kere) (hakaret sözcüğü) (alçak, piç kurusu), сортир (2 kere) (tuvalet), козёл (hakaret sözcüğü) (eşek herif), говно (alt-dilde) (bok), псина (kancık, dişi köpek), ошмётки (sefil, yumru, kalıntı), башка (baş, kafa), выблядок (hakaret sözcüğü) (piç kurusu, alçak), пьянка (çok fazla alkol tüketilen ziyafet), жратва (yiyecek, yemek), зараза (kahretsin), фотка (fotoğraf);

Fiil: извести (hayattan/yer yüzünden, silmek, yok etmek) (basit dil ya da konuşma dili oluşuna göre anlamı değişmektedir), достать (jargon) (hakkından gelmek, yok etmek/öldürmek), рыскать (sinsice aramak), жрать (tıkmak), выть (avazı çıktığınca ağlamak, inlemek), чикаться (tıkırdamak, sıvıldamak), обоссать (işemek), разодрать (güçlkle açmak), лизать (örmek), помереть (ölmek, gebermek);

Sıfat: сортирный (tuvaletin, tuvalete özgü);

Zarf: совсем (3 kere) (daimi), издали (uzaktan).

Yukarıdaki sözcükler leksikolojik ve semantik açıdan kullanıldıkları anlama göre hangi dil grubuna giriyorsa, ona göre sınıflandırılmıştır. Rus dilinde bir sözcük, sözlükte tanımlandığı bir anlamında konuşma diline ait olabiliyorken, sahip olduğu başka bir anlamda basit dile ait olabilmektedir. Şcherbakova'nın kısa öyküsü Vanka'da "достать" fiili kullanıldığı anlama göre hem konuşma dili hem de basit dile ait olarak iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. "Достать" fiili konuşma dilinde "almak, edinmek" anlamına gelirken, basit dilde jargon olarak yer almakta ve "hakkından gelmek, yok etmek, öldürmek" anlamlarına gelmektedir.

Şcherbakova'nın Çehov'un eseri ile aynı adı taşıyan yeniden yorumladığı eserinde başkarakter olan küçük Vanka'nın dedesine duyduğu olumsuz hisler onun üslubunda gizlenmiştir. Seçtiği sözcüklerle Şcherbakova okurun önünde Çehov'un gibi üslubunda arkaik kalıpların kullanıldığı, basit dil içeren, saf, iyi niyetli, naif davranışlarla bezenmiş olan başkahraman değil, karakter olarak çok farklı, alt dili kullanan, içindeki duyguların bir yansıması olarak argo ve kötü sözcükleri rahatlıkla kullanabilen bir başkarakter tasvir etmektedir. Kullandığı dil Vanka'nın öç alma duygusuyla yanıp tutuşmakta olduğunun bir göstergesidir. Şcherbakova'nın metninde, Çehov'un Vanka'sının aksine, negatif yüklü ya da olumsuz algı yaratan sözcüklerin kullanımı kahramanın psikolojik dilini açığa çıkarmak için sıklıkla kullanılmaktadır. Bunlar arasında küçümseyici ve aşağılayıcı kelimeler, ironi dolu ifadeler, hakaret ve

yergi dolu sözcükler yer almaktadır. *Выблюдок, сволочь, зараза* gibi sözcükler başkarakterin kullandığı kötü sözcüklerden bazılarıdır.

Kahramanı için oluşturduğu psiko-dil aracılığıyla Şçerbakova henüz eserin başında okuru başkarakterinin benliğini sıkıştıran ruh haliyle sert bir şekilde tanıştırmaktadır. Öykünün girişi, Vanka'nın gaddar dedesine hitaben yazıya dökmeden sadece düşüncesinde oluşturmaya çalıştığı mektubunda ona şöyle seslenmesiyle başlamaktadır: "*Merhaba ihtiyar moruk! Nalları dikmedin mi hala?*" (Şçerbakova, 2008: 15). Şçerbakova'nın başkarakterinin bu cümlelerinden, kalbinde dedesine karşı hiç de sevgi dolu hisler beslemediği anlaşılmaktadır ve yazarın oluşturduğu psiko-dil sayesinde Vanka'nın içindeki duyguların diline yansımaları okura etkileyici bir şekilde geçmektedir. Vanka'nın dedesine karşı öfke hissetmesine sebep olan olaylar ise hikâyenin ilerleyen bölümlerinde sıralanmaktadır. Şçerbakova'nın Vanka'sının çığı, Çehov'un başkarakterindeki gibi dedesine duyurmaya çalıştığı bir yardım çığı değildir; aksine burada dedesine karşı duyduğu intikamın sebep olduğu, öfke ve kızgınlık dolu bir çığı söz konusudur. Şçerbakova tarafından yeniden uyarlanan eserde Vanka'nın dedesine öfke duymasının sebebi dedesinin tüm aile fertlerinin hayatını mahvetmesidir. Hor görülmüş çocukluğunun, küçük kız kardeşinin, annesinin ve büyükannesinin ölümlerinin sebebinin dedesi olması Şçerbakova'nın Vanka'sının ruhunu oç alma duygusuyla doldurmaktadır. Yazar çağdaş dünyada yeniden var ettiği Vanka'nın psiko-dilini yansıtabilmek için yine günümüz dünyasına ait olan argo, jargon ve alt dile ait olan sözcükleri kullanmaktadır; "*ihtiyar moruk, yaşlı keçi, tahtalıköye göndereceğim*" gibi ifadeler bunlardan bazılarıdır.

Şçerbakova'nın öyküsünde başkarakter öfke dolu olsa da onun saflığı çocuksu yalanlarına gizlenmekte ve Çehov'un hikayesinde olduğu gibi eserin tümüne yayılarak ön plana çıkarılmadan, sadece bazı yerlerde satır aralarında verilmektedir. Vanka'nın dedesine karşı beslediği intikam duyguları Şçerbakova tarafından çocuk kahramanının psiko-diline henüz eserin başında şöyle yansıtılmıştır: "*Kesik namlulu av tüfeğin bende, onunla seni ben kendim öbür dünyaya şutlayacağım, aşâğılık herif, yeryüzünden sildiğin herkesin öcü için. Sen ise benim hakkımdan gelemesin bile. Şehirde yaşıyorum, hem de sana inat iyi yaşıyorum.*" (Şçerbakova, 2008: 15). Nefret duyduğu büyükbabasına duyduğu hırs sebebiyle, onun aksine iyi yaşam koşullarında hayat sürüyormuşçasına ruhunda beliren övünme duygusunu ifade ediş şekli, karakterin çocuksu saflığının psiko-diline yansımış halinin bir göstergesidir. Öyküde büyüklerin dünyasını temsil eden dedenin merhamet yoksunu olduğu, buna karşılık ise kötülüğe maruz kalmış iyi bir çocuk timsali olan Vanka'nın ne kadar öfke dolu olduğu satırlara şöyle işlenmiştir: "*Soğanı yere saçtı, eve girdiğinde dedesinin, tuzak kurduğu soğanların üzerinde zıpladıktan sonra yerde yarık kafasıyla nasıl serileceğini ve orada öylece kalacağını hayal etti, tıpkı dedesinin büyükannesinin kafasına çaydanlıkla vurduğu zaman kaldığı gibi.*" (Şçerbakova, 2008: 17). Kahramanın yüreği her ne kadar kızgınlıkla dolu olsa da Şçerbakova tarafından çocukların iç dünyasının ve iyi ruhlarının büyüklerin dünyasından çok daha yukarıda bir yere konumlandırıldığı açıkça görülmektedir. Vanka'nın iyi bir kalple yetiştirildiği, dedesinin içinde bulunduğu kötülük halinin yine de hoş görülmesi gerektiğine dair annesinin oğluna öğüt vermesinden belli olmaktadır. Şçerbakova eserinde, dedenin yaradılıştan kötü bir insan olduğunu ve bunu dayandırdığı toplumsal sebepleri başkahramanı Vanka'nın annesinin ağzından oğluna verdiği öğütte iletmektedir: "*Dedeni yargılama. O mutsuz biri. Gençken, hain ilan edilen insanları idam etmekle görevlendirilmişti. Öyle de kaldı.*" (Şçerbakova, 2008: 17). Böylelikle satır aralarında yazar, şiddetin içinde olan birinin etrafına yine şiddet getirmesinin, olumsuzluğun olumsuzluğu doğurmasının sebeplerini alt metinde sosyolojik temellere dayandırmaktadır.

Şçerbakova tarafından hikâyenin sonu, Çehov'unkinin aksine, okuyucunun şaşıracağı bir şekilde tasarlanmamış ve başladığı tonda, yani hem öfke hem de intikam duygusuyla nihayete erdirilmiştir. Ailesini kaybetmiş ve kimsesiz kalmış bir sokak çocuğu olan Vanka'nın dedesine düşüncesinde yazdığı mektup "*seni tahtalköye göndereceğim*" diye sonlanmaktadır. Mektubunu sonlandırırken içinde bulunduğu ruh hali ve dedesine beslediği kızgınlık çocuk kahramanın psikolojik dilinde hissedilmektedir. Bu kısa öyküde kahramanın içinde bulunduğu ağır psikolojik durum göze çarpmaktadır. Şçerbakova'nın eserlerinde, Vanka örneğinde olduğu gibi, karakterlerin duygusal durumu ön planda yer almakta iken, aile kaynaklı tüm sorunlar ikincil konuma düşmektedir (Шчркова, 2018: 153). Şçerbakova, anlatımında esas olarak çocukların önceden olduğu gibi çağdaş dünyada da acılara maruz bırakıldıklarına dikkati çekmek isteyerek, okuyucunun duygularına dokunabilmek amacıyla bunu yapmanın en etkin yolu olarak gördüğü psiko-dili oluşturmuştur.

4. Benzerlikleri ve farklılıkları

Şçerbakova eserini Çehov'un hikayesinde yer alan her bir unsurun bir yansımasını oluşturarak aynı adla yeniden yazmıştır. Şçerbakova'nın "Yaşkina Çocukları" olarak adlandırdığı kısa öykülerden oluşan kitabında yer alan Vanka'nın başkahramanı Çehov'un eserindeki Vanka'nın adaşdır ve onun gibi öksüz, yetim kalmıştır. Bu benzerliklerinin yanı sıra, Şçerbakova'nın Vanka'sı Çehov'unkinden ruhsal açıdan, kişilik olarak ve kalben oldukça farklılaşmaktadır. Çehov'un Vanka'sı sade, saf ve uysal ruhlu bir çocukken, diğeri bu açıdan onunla aynı seviyede değildir. Çehov'un başkarakteri yaşadığı tüm acı dolu hayatına rağmen içinde iyiliği barındıran naif ruhlu, saf bir çocukken, Şçerbakova'nın kahramanın içinde sevgisizliğin sebep olduğu öfke ve nefret duygusu ağır basmaktadır. Çehov'un karakteri küçücük yaşına rağmen çalıştırılmak zorunda bırakılan çocukken, Şçerbakova'nınki bu duruma maruz bırakılmamıştır. Çehov'un karakteri okula gönderilmeyip küçük bir çevrede, yanına verildiği ve çalışmak zorunda olduğu Alyahinlerin evinde yaşam süren küçücük bir köy çocuğu iken, diğerk başkarakter annesinin hayata gözlerini yummasıyla sokağa terkedilmeden önce okula giden ergen bir şehir çocuğudur. Şçerbakova'nın eserinde Çehov kahramanlarının çağdaş bir biçimi yer almaktadır. Sovyet öncesi Çarlık döneminde ve Sovyet sonrası dönemde çocukların merhametten yoksun bırakılan dünyalarında yaşananlar ile onların içine hapsedikleri psikolojik durum benzer bir gerçekçilikle yeniden ele alınmıştır. Çehov'un "Vankası"nın yazıldığı Çarlık dönemindeki toplumu bütünüyle içine alan sınıf farklılıklarının kalıntıları önceki yüzyıllara göre keskin bir ayırım olmasa da Şçerbakova'nın "Vanka"sında da hissedilmektedir.

Her iki hikâyede, dereceleri farklı olsa da duyarsız ve kötü huylu bir dede yer almaktadır. İki hikâyede de hayata gözlerini yummuş özlemi duyulan bir anne vardır. İki Vanka da kâh yazıya döktüğü kâh zihninde tasarladığı mektupta dedesine seslenmektedir. İki hikâyede de köpek yer almaktadır: Çehov'unkinden kurnazlığı ve yaramazlığından ötürü şiddete maruz kalan; Şçerbakova'nınkinden ise dededen çekmediği kalmayan, kendisine yapılmadık işkence kalmayan, kurban rolünde olan. Çocuk karakterlerin içinde bulunduğu ruh halinin iki eserde de farklı olduğu henüz eserin başlangıcında hissedilmektedir. Çehov'un Vanka'sı acımasız gerçekleri yaşayan ancak düşleri ve rüyalarında da olsa umudu içinde barındıran bir karakterdir. Ancak Şçerbakova'nın Vanka'sı hayatın katı ve acımasız gerçek yüzüyle henüz küçük yaşlarında tanıştığı için artık hayal bile kuramayacak, rüyalarında güzel şeyler göremeyecek aşamaya gelmiştir. Dolayısıyla Şçerbakova'nın Vanka'sı Çehov'unkinin aksine hayatın gerçekleriyle daha da sert bir şekilde yüzleşmiş durumdadır. Şçerbakova'nın Vankası'nın evde yaşadığı olaylara dair zihninde uyanan anılar, Çehov'un Vanka'sının köyüne dair pastoral yaşamı hayal ettiği özlüm dolu güzel anılardan oldukça uzaktadır.

İçerik ve kompozisyon olarak Çehov'un oluşturduğu yapıyı koruyan Şçerbakova "hikâye içinde hikâye" anlatarak Çehov'un eserine atıflarda bulunmaktadır. İki hikâyede de yazar anlatıcı rolünü sadece kendisi üstlenmeyip başkarakterlerine yüklemektedirler. Dolayısıyla hem Çehov'un hem de Şçerbakova'nın eserinde anlatı kimi zaman üçüncü tekil şahıs, kimi zaman da birinci tekil şahıs ağzından akmaktadır. İki hikâyede de eserin büyük bir kısmını çocuk kahramanlar tarafından tasarlanan mektup oluşturmaktadır. Çehov'un Vanka'sının dedesine göndermek istediği mektup gerçekte kaleme alınırken, Şçerbakova'nın Vanka'sının mektubu yazıya dökülmemiş, sadece kahramanın düşüncesinde yazılmış bir mektup olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki mektubun dili de başkarakterlerin psiko-dilini çarpıcı bir şekilde yansıtmakta ve okuyucuda dokunaklı bir his uyandırmaktadır.

İki eser arasında **kronotop⁴ (хронотоп)** olarak, Rojdestvo ve yeni yılı içinde barındıran zamansal sınırlar açısından uyum söz konusu olsa da Şçerbakova'nın öncel metnin sınırlarını esnetebildiği ölçüde hikayesinde süje, yani olay örgüsü Çehov metnindeki akıştan farklı bir şekilde akmaktadır. Her iki eserde de **anakronizm (анахронизм)** yazarın benimsediği bir teknik olarak dikkat çekmektedir. Anakronizm herhangi bir kişi, olay ya da nesnenin kendi içinde bulunduğu zaman ve mekândan koparılıp başka bir ortama yerleştirilmesidir. Çehov'un Vanka'sında anakronizm, yani zamanın kronolojik akışının bozulması, kahramanın geçmişi hatırlaması ile ortaya çıkmaktadır: "*Neşeli zamanlardı! ... Bazen yılbaşı ağacını kesmeden önce büyükbaba piposunu içer, tütününü uzun uzun içine çeker, donan Vanyuşka'ya gülerdi...*" (Çehov, 2012b: 45). Şçerbakova'nın "Vanka"ında ise, çocuk karakterin annesinin ölmeden önce kendisine okuduğu hikayedeki Çehov'un Vanka'sının çağımızda yaşıyor gibi düşünülmesi çağlar arası bir geçiş, yani anakronizm olarak belirmektedir. Bunun yanı sıra çocuk kahraman, önceden yaşadığı ruhunu acıtan anları öfke dolu bir şekilde hatırlayarak aslında geçmişini bulunduğu ana taşımakta, bir nevi geçmişi günümüzde yeniden yaşamaktadır.

5. Şçerbakova'da Çehov geleneği

Anton Çehov'un edebi alandaki yaratıcılık deneyiminin, anlatı geleneğinin sonraki nesillere aktarımını Şçerbakova'nın yazdığı çağdaş öykülerde karşımıza çıkmaktadır. Çehov'un izleri "Yaşkina Çocukları" adı altında okura sunduğu derlemede Çehov'unkilerle aynı adı taşıyan 21 farklı hikâyede can bulmaktadır. Çehov geleneği Şçerbakova'nın hikayelerinde kimi zaman eserdeki tipolojik ve tematik benzerlikler, kimi zaman kompozisyonu yeniden oluşturma olarak, kimi zaman ise anlatı dilinin değiştirilerek stilistik bakımından yeniden yönlendirilmesi şeklinde kendisini göstermektedir. Çehov hikayelerinin Şçerbakova tarafından yeniden yazılması sürecinde okuru metinler arası diyaloga götüren bazı unsurlar dikkat çekmektedir. Şçerbakova tarafından yeniden yazılan "Vanka" adlı kısa öyküde öncel metinden bazı onomastik benzerlikler yer almaktadır. Örneğin Çehov'un öncel metni ile Şçerbakova'nın hikayesinin hem adları hem de başkarakterlerinin isimleri aynıdır. Nitekim, aynı hikâye adları, ithaflar, epigraflar, önsözler, kahramanların isim ve soy isimleri, kimi zaman birebir kimi zaman da kısmen yapılan alıntılar, benzer motiflerin kullanılması Şçerbakova'nın Çehov metinleri arasında kurduğu diyalogun bileşenlerini oluşturmaktadır. Çehov klasiklerinin Şçerbakova tarafından yeniden yorumlanmış hali, okurda başlangıçta içerik ve öykünün ruhu açısından bir benzerlik beklentisi oluşturmaya rağmen bu durum eserin günümüz dünyasına ait oluşunun ve çarpıcı dilinin etkisiyle ortadan kalkmaktadır.

Modernleşmenin geçiş dönemi doğası ve toplumsal yaşamın hemen hemen tüm alanlarında modernleşmeye yoğun bir şekilde duyulan ihtiyaç, işte bunlar Çehov'un edebi anlamda yaratıcı olduğu

⁴ Rus dilinde M. M. Bahtin tarafından öne sürülen, zamansal ve mekansal unsurlar arasındaki temel bağıntının ve zaman-mekan birliğinin/işikisinin anlatımdaki yansımalarına, zaman ve mekan olmadan eylemin düşünülmeyle ilgili dil teorisidir.

dönemler ile günümüzü birbirine yakınlaştıran şeylerdir (Ермоленко, 2010: 37). Bu yakınlığı görebilme sayesinde Şçerbakova o dönem ile günümüzü, temel aldığı Çehov eserlerini yeniden kaleme alarak birleştirmeye çalışmıştır. Şçerbakova, Çehov'un XIX. yüzyılda gerçekçilik akımının etkisiyle hikayelerinde değindiği ana sorunlardan, ele aldığı motiflerden ve işlediği olay örgülerinden yola çıkarak, çağdaş dünyada insanların hala aynı şeyler yaşadıklarını, benzer acılardan geçtiklerini günümüz gerçekliğiyle farklı bir pencereden sunmuştur. Başka bir ifadeyle Şçerbakova, Çehov kahramanlarını günümüz dünyasında ve şartlarında yeniden var etmeye çalışmıştır.

Şçerbakova'nın Çehov metnini temel alarak kendi kurgusuyla yeniden oluşturduğu hikayesinde örnek aldığı yazara ait unsurlar yer almaktadır. Yalnızlığın kucağında kimsesizliğin acısını derinden hisseden başkarakterlerin yeni metne bir ayna gibi yansımaları, hikayenin satır aralarına gizlenen verdiği insanlık dersleri, alt metnin keskin bir dille ele alınmış şekli, alt tabakadan gelen insanların içinde yaşadığı hayat koşulları, ezilen ve hor görülen "küçük insan" tiplemesinin işlenişi, trajedi ile komedinin birbirinden net bir şekilde ayrılamayacak kadar iç içe sunulması, Çehov'un üslubuna ait olan sözcük öbeklerinin ya da cümlelerin seçilmesi, tüm bunlar hikayenin günümüze ait bir kurguyla yeniden yazılması sürecinde Şçerbakova tarafından kullanılan ana unsurlardır.

Çehov'un metni "Vanka"yı hatırlatmada ve ona atıf yapmada Şçerbakova tarafından kullanılan unsurlardan biri olarak **metinlerarasılık** oldukça dikkat çekmektedir. Şçerbakova'nın yeniden oluşturduğu hikâye ile öncel metin arasındaki bağ şu yöntemlerle kurulmuştur: klasik bir metnin çağdaş dünyada yeniden oluşturulması, Çehov'un metniyle ve onun karakterleriyle diyalog kurma, ekleme hikâye (вставной рассказ), aynı eser adının, fabulanın⁵ ve anlatım tekniğinin kullanılması (Маряскина, Некрасова, 2021: 88). Şçerbakova'nın "Vanka"sı bütünüyle Çehov'un eseri ile **metinlerarası** bir bağ oluşturmaktadır. Şçerbakova kendi "Vanka"sını yazarken temel aldığı öncel metne oradan yaptığı bazı alıntılarla atıfta bulunmaktadır. Böylelikle iki metin arasında bir köprü inşa etmekte ve okurun oradan sürekli geçerek mekik dokumasına vesile olmaktadır. Öykünün içeriğine bakıldığında dört farklı yerde açık bir şekilde Çehov'un öyküsüne doğrudan gönderme yapılmaktadır: "*Bir keresinde, kendisinin aksine, dedesinden onu eve geri götürmesini isteyen Vanka Jukov ile ilgili... Kıskançlıktan öyle ağlamıştı ki, bazı çocukların dedesinden yana şansları vardı – dede Konstantin Makariç gibi!*" (Шçербакoвa, 2008: 16). Şçerbakova'nın Vanka'sı, Çehov'un Vanka'sını kendisini eve geri götürmesini isteyebileceği iyi bir dedeye sahip olduğu için kıskanmaktadır ve bu durum alıntıda onun psiko-diline yansımıştır. "*Bir keresinde annesi Vanka Jukov ile ilgili şöyle söylemişti: "İşte böyle yaşardı oğlum çocuklar devrimden önce."* – *Nasıl yani? – anlamamıştı Vanka. "İnsanlara çalışmaya verirdi, yani başkalarına."*" (Шçербакoвa, 2008: 19). Altı çizili yerlerde görüldüğü üzere, Şçerbakova'nın "Vanka"sında, Çehov'un kısa öyküsündeki karakterlerin adının anılması ve onun diline özgü ifadelerin tekrar kullanılması iki metin arasında köprü inşa edilmesine imkân sağlamıştır. Çehov'un Vanka'sının dedesini seven bir çocuk olduğuna dikkat çeken Şçerbakova, kendi öyküsündeki Vanka karakterinin dedesine karşı kin ve nefret duyduğunun emarelerini çocuk kahramanının psiko-diline işleyerek iletmektedir.

Çehov bir yazar olarak geliştiği ve kaleminin çeşitliliğinin arttığı dönemde, kendi adını kullanmadan bulunduğu bir mahlasla kısa öyküler, skeçler ve mizah içerikli eserler yazmış, bunun yanı sıra yeni türler arayarak kendi anlatı tarzını yaratmıştır. Bu dönemde aynı zamanda iyi bir okur olarak da çok geniş bir yelpazeyi kapsayan eserlerle ilgilenmiştir. Dahası Çehov, mektuplarında sıklıkla bir oyun yazarı olarak

⁵ Bir edebi eserdeki anlatının gerçekliğinde meydana gelen sırayla sunulan olaylar dizisinin yazar tarafından iç içe geçirilerek ilişkiler ve modeller yaratılması ve bunun sonucunda nedenlere bağlı olarak olayların birbirine düğümlenmesidir.

okuduğu ve incelediği kitapları, öykü ve dramaları ele almış, onlara yönelik değerli eleştiriler sunmuş, ailesi ile arkadaşlarına ne okumaları gerektiğine dair, yayıncılara ise ne basmaları gerektiğine dair tavsiyelerde bulunmuştur (Николетич, 2017: 14). Çehov eserlerinde, dönemin XIX. yüzyıl Rusya'sındaki toplumsal çürümeyi tek bir fotoğraf karesine sığdırırcasına doğru bir yerden yakalayarak okura iletmektedir. Büyüklerin dünyasında var olan ruhsal çürümenin ve merhametten yoksunluğun resmini çizerek okuru karamsarlığın uçurumuna sürüklemektedir. Ancak bunu yaparken her şeye rağmen çocukların saf ve güzel ruhlarının var olduğuna, kalplerinde umudu her daim barındırdıklarına da dikkat çekmektedir. Çocukların içinde her koşulda iyiliğin barındığına dair inanış Şçerbakova'nın eserinde de hissedilmektedir. Çehov, en iyi okurun zevkine hitap edebilecek şekilde, insanları bayağılık ve düşkünlük denizinde yüzdürerek, hayatın anlamına dair bir kavrayış, yaşamın amacına dair ise herhangi bir açıklama umudundan onları yoksun bırakmaktadır (Коптелова, 2018: 19). Bunun ışığında Çehov'un hikayesinden yola çıkan Şçerbakova, XIX. yüzyıla günümüz zamanları arasında bağ kurmaya çalışmakta, tüm ilerlemelere rağmen Rusya'da hâkim olan ve daimî süregelen sosyal eşitsizliği, toplumsal yapının içine hapsolmuş aksaklıkları, eski dünya ile yeni dünya düzeninin benzerliğini gözler önüne sermeye çabalamaktadır.

Anton Çehov, Rusya'daki ağır yaşam koşullarının toplumun alt tabasından gelen insanların ruhunda derin yaralar açtığına ve silinemez izler bıraktığına dikkat çekmektedir. Yazarın notlarında, mektuplarında ve eserlerinde sıkça Rusya'daki yaşamın acı gerçekliğine dair düşüncelerine ve gözlemlerini özetleyen cümlelerine; "Rusya bürokratik bir ülkedir.", "Rus insanı yoksul ve aşağılanmıştır.", "Rus hayatı Rus insanını öyle bir döver ki, eşek sudan gelinceye kadar." gibi kalıplaşmış yargılara rastlanmaktadır (Варченко). Çehov'un kaleme aldığı eserlerdeki karakterlerde kayıtsızlık, hüznün, özlem, çaresizlik, umutsuzluk, yalnızlık gibi duyguların ağır basması, bunun yanı sıra yaşama dair heyecan ile hayat yorgunluğunun birbirinin yerini alması Rusya'nın coğrafi özellikleriyle, engin ve zorlu toprakları, sert kışları, griliği ve monotonluğuyla yakından ilişkilidir (Цзинь, 2021: 55). Bu gelenek Çehov'u örnek alan Şçerbakova'nın düz yazı sanatında da devam etmektedir.

Rus edebiyatının insanı temele oturtan yönü ve karakterlerdeki inanç dolu dini bir ruh, Çehov'un yüksek bir ahlaki anlayışla insana eğilişinden kaynaklanmaktadır ve yazarın insanı ele alış yönteminin önemli bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır (Соколовская, 2003: 89). "Vanka" eserinde olduğu gibi, Çehov genellikle karakterlerini ezilmiş, hor görülmüş, sindirilmiş, ruhsal olarak kenara sıkıştırılmış, önemsiz ve sıradan insanlardan seçmektedir. Yazar, "küçük insan" gibi XIX. yüzyıl Rus toplumunun farklı sınıflarında yer alan insanların gerçekçilikle eserlerinde ele almaktadır ve kendi yarattığı karakterlerin talihsiz durumlarını onların sosyal statülerine değil, ruhsal dünyalarının yoksulluğuna dayandırmaktadır. Bu açıdan Çehov Rus klasiklerinin geleneğini sürdürmektedir ve hayatın insani yönüne odağı çevirmektedir. Çehov'un temel alınabilecek iyi bir yazar olduğunu düşünen Sorokin bir röportajında Çehov'un sanatına dair şunları dile getirmiştir: "Çehov bir başlangıç noktası olarak oldukça uygun. İşte bu yüzden onun üzerine iyi inşa edilir. Kendisi tümüyle her şeye karşı doğuştan gelen bir ironi duygusuna sahip birkaç Rus yazardan biri olduğundan böyle bir ironi için Çehov çok uygun. Çehov sayesinde Rus edebiyatında ironik diyalog deneyimi vardır... Aslında bizim, normal Çehov kahramanlarımız vardır. Sadece ondan yüz yıl sonrasında, hepsi bu." (Степанов, 2012: 194). "Tarih bir döngü içerisinde yaşanmaktadır, şimdiye kadar var olan her şey zaten olmuştur ve tekrarlanacaktır" görüşünden hareketle, postmodernizmin en esas prensiplerinden biri insanlığın yaratıcılık sürecini tamamlamış ve tüketmiş olduğu savına dayanmaktadır. Bu durum ise çağdaş bir yazarı eski gerçekleri yeni bir tarzda işleyip aktarmaya, geçmiş dönemlere ait metinleri farklı bir bakış açısıyla yeniden oluşturmaya yönlendirebildiği sonucunu doğurmaktadır. Şçerbakova "Yaşkina Çocukları" adlı kitabıyla bu durumun belki en öne çıkan örneklerinden biri olmuştur.

Çehov iletişimin bir ifade şekli olarak eşyalardan ve hayvanlardan yararlanmaktadır. Her ne kadar sembolik unsurlar kullanılsa da bunlar her zaman iletişimde yetersiz kaldığı için Çehov'a göre insanın iletişimi aslında oldukça sınırlıdır. İnsanların hem hayvanlarla hem de nesnelere eşleştirilmesi, karşılaştırılması ya da kıyaslanması, aralarındaki diyalogların üzerinde doğrudan olmasa da büyük etki yaratmaktadır. Çehov'un anlatısında eşyalar sessiz kalmamakta, yazar tarafından konuşma yeteneği atfedilmemesine rağmen nesnelere bir nevi dile gelmekte ve belirli anlamları ifade ederek edebi anlatının akışına katkıda bulunmaktadır. Yazar aynı yöntemi kullanarak kimi zaman hayvanlara kimi zaman da eşyalara duygusal bir söylem yükleyip okuyucunun iç dünyasına dokunmaktadır. Dolayısıyla, Çehov bir hayvanı ya da eşyayı her tasvir ettiğinde, ona bir dil, bir ruh kazandırmaktadır. Çehov'un "Vanka" hikayesindeki Kaştanka ve Vyun adlı köpekler buna örnek teşkil etmektedir, aynı gelenek Şçerbakova'nın "Vanka" adlı eserinde de görülmektedir. Bunun yanı sıra mürekkep, kitaplık gibi nesnelere Çehov'un eserindeki psiko-dilin açığa çıkmasında yardımcı unsur olarak belirirken, kesik namlulu tüfek ve toprak tavandan süreli akan su damlası Şçerbakova'nın eserinde psikolojik dilin oluşmasına katkı sağlamıştır. Dolayısıyla Çehov'un anlatı dilindeki nesne tasviri Şçerbakova'nın kaleminde de göze çarpmaktadır.

Vanka'nın mektubu yazarken dedesinin çiftlikte nasıl gece bekçiliği yaptığına dair Çehov'un düş içinde olay anlatımı tekniği, Şçerbakova'nın hikayesinde yerini gerçekliğe bırakmıştır. Şçerbakova'nın Vanka'sı dedesinin durumunu kurduğu bir hayalde tahmin etmek yerine, gerçekte var olan eski bir fotoğraf üzerinden anımsamaktadır. Çünkü çağdaş dünyada yeniden yazılan Vanka'nın baş karakteri düş bile kuramayacak halde insanlık dışı yaşamın içine, sokaklara terk edilmiştir. Bunun yanı sıra, Çehov'un öyküsünde görülen çocuk kahramanının saf, iyi niyetli, yüksek ruhlu olduğunun bir işareti gibi kullanılan dine yakınlığı ve Hristiyanlık motifleri Şçerbakova'nın anlatı dilinde yer almamaktadır. Çünkü Şçerbakova'nın Vanka'sı aile sıcaklığında ve dini değerlerin verilebileceği bir ortamda yetişmemiştir. Şçerbakova yeniden kaleme aldığı kısa öyküsünde söz konusu bu iki bakımdan Çehov geleneğini takip etmemiştir.

Çevresinde ve ülkesinde biten her detayı titizlikle gözlemleyen Çehov, halkın içinde bulunduğu durum için endişelenmiş ve Rus insanını etkileyen her konuyla yakından ilgilenmiştir. İyi bir gözlemci olmasının bir sonucu olarak, dönemin Rus toplumunun sorunlarına ışık tutmaktadır. Muazzam bir bilgi, duyarlılık, soğukkanlılık ve olağanüstü gözlem yeteneğiyle donanmış aynı zamanda bir doktor olarak da Çehov, bir nehir misali akan Rus yaşamının akışının sesine düşünceli bir şekilde kulak kesilmiştir, böylelikle dönemin insanının hastalıklı halini, ilgisizliğini, tembelliğini, cehaletini, kire bulaşmış oluşunu, kokuşmuşluğunu, ihmalkarlığını, bencilliğini, korkaklığını, umursamazlığını yine Rus insanına anlatmıştır (Куприн, 1964: 468). Büyük yazar Anton Çehov, insanların dikkatini, içinde sınıf farklılıklarının yer aldığı XIX. yüzyıl Rus toplumunda alt tabakaya ait olan çocukların boyunu aşan işlerde çalışmaktan yorgun düştükleri ve onların fiziksel acının yanında ruhsal açıdan da acı çektikleri gerçeğine yönlendirmeye çalışmıştır. Çehov o çocukların neler yaşadığını, hislerini ve içinde buldukları psikolojik durumu çok iyi anlayabilen bir yazar olmuştur. Nitekim, Çehov henüz çok küçük yaşlarında babası Pavel Yegoroviç'in küçük bakkalında kardeşleri ile birlikte zamanının çoğunu oyun oynamaktan mahrum bir şekilde ağır çalışarak geçiriyordu. Çehov, öksüz ya da yetim olan çocukların halinin, olmayanlara göre daha iç acıtıcı bir durum yarattığına özellikle dikkat çekmektedir. İmkânları oldukça kısıtlı olan ailelerin çocuklarının içinde bulunduğu, yüreği hüznü boğan durumun tasviri Vanka karakteri örneğinde trajedi ve mizah ile harmanlanarak yapılmıştır. Çehov, kaleme aldığı bu hikayesinde aslında ele aldığı olaylardan çok, Vanka Jukov gibi henüz küçük bir çocuk olan masum ruhların ağır şartlarda çalışmak zorunda bırakılmasına karşı ve kendisini kaygılandırmakta olan bu toplumsal düzene karşı bir eleştiri getirmektedir (Евстигнеева, 1977: 192). Çehov'un izinden giden

Őerbakova'nın eserlerinde de yer alan çocukluk, çocuk ruhunun oluşumu, ergenlik çağına yaklaşan çocuk, öğretmenler, anne babalar, yaşam boyunca kalplerde yer edinen okul imgesi gibi unsurların okuyucuya nasıl sunulduğuna dair ilgi hem Sovyet ve post-Sovyet edebiyatı meraklılarında hem de günümüz okurlarında her daim varlığını sürdürmektedir; bu ilgi ve merakın kaynağında ise bir çocuğun kalbindeki yaşamı anlatma, çocukluğu hatırlama, onun üzerine düşünme ve onların yaşamının yetişkinlerde yankı bulması arzusu yatmaktadır (Дертяева, 2013: 173). Hâkim olan adaletsiz işleyişe karşı yapılan eleştiri geleneği Őerbakova'nın kaleminde de satır aralarında yer almaktadır.

Sonuç

Āehov'un hikayelerinin isimlerini aynı şekilde kullanarak yeni baştan yazan Galina Őerbakova kendi metnine içerik ve düşünce olarak yeni bir ruh kazandırmıştır. Őerbakova Āehov'un klasikleşmiş eserlerini, yazıldıkları döneme kıyasla daha da acımasız ve hastalıklı olan günümüzün dünyasında yaşananlara dair kılavuzluk etmesi için seçmektedir. Āehov'un yaşadığı yıllarda kaleme aldıkları Rusya'daki o dönem ile çağdaş zamanların insanların yaşadıkları, hissettikleri ve içinden geçtikleri acı dolu hadiselerin hikayeler üzerinden bir nevi karşılaştırılmasıdır. Kahramanının kullandığı üslubu ve onun kendisini ifade şekli için seçtiği konuşma dili ve basit dil unsurlarına ait sözcükler aracılığıyla psiko-dili açığa çıkararak kullanması Āehov'un psikolojik tasvir yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır ve aynı yöntem Őerbakova tarafından da benimsenmektedir. Āehov'un Vanka'sında günlük yaşam düzeyinde her insanın yaşadığı küresel sorunlar genelgeçer değer yargıları üzerinden ele alınmaktadır. Bu tutum Őerbakova'nın Vanka'sında da görölmektedir. Āehov'un öyküsünde olduğu gibi, Őerbakova'nın eserinde de kahramanın psikolojisinin gizli tasviri onun psiko-dilinde yatmaktadır.

Āehov geleneği Őerbakova'nın anlatı dilinde benzer motifler, kompozisyonun akışı, zamansal uyum, olay örgüsü, ironik diyaloğun kurulması, iletişimde nesne ve hayvanlara anlam yüklenmesi, alt metnin oluşturulması bakımından sürmektedir ve sıradan insanların çektiği acılara yer verme, çocuk ruhuna tutulan ışık, yetişkinlerin acımasız dünyasına çekilen dikkat, Rus yaşamını gözler önüne serme, dönemin toplumsal sorunlarına yapılan eleştiri iki yazarda öne çıkan unsurlar olarak dikkat çekmektedir. Āehov'un, eserinde dünyaya insani yönden bakışı sergilemesi ve okuru da aynı tutumu benimsemeye yönlendirmesi, onun izinden giden Őerbakova'nın öyküsünde de dikkat çekmektedir. Őerbakova'nın öyküsünde önceli Āehov'un gündelik hayata dair konuları ele aldığı ve "küçük insan" aracılığıyla ortaya koyduğu "Vanka" adlı başkarakterin günümüz dünyasındaki hali yansıtılmıştır. Her iki eserde de toplumun katmanlarını oluşturan sınıflar arası farklılıklar, yetişkinlerin çocukları görmezden gelişleri ve insanların çocukların dünyasına karşı olan duyarsızlıkları okurun gözlerinin önüne ustaca serilmektedir. Eserde yetişkinlerin dünyasını kaplayan adaletsiz düzende gelişen olayların çocukların gözlerinin önünde yaşanması resmedilmektedir. İki öykünün özüne bakıldığında yazıldıkları yüzyıl farklı olsa da geçmiş ve günümüz dünyasındaki bazı insani değer yargılarının hala aynı kaldığının bir tasviri ortaya çıkmaktadır.

Каунақса

- Авдеева, Г. А. (2013). “Стилистически маркированная (окрашенная) лексика в произведениях Г. Щербаковой”, *Уральский филологический вестник «Язык. Система: Личность лингвистика креатива»*, № 3, 79-92.
- Аношкина, В. Н., Громова, Л. Д., Катаев, В. Б. (2001). *История русской литературы XIX века. 70-70-е годы*, Москва: Издательство МГУ.
- Бологова, М. А. (2004). “«Открытой дверь оставьте»: «Двери восприятия» в романе Г. Щербаковой «Уткومتъ, или Моление о Еве»”, *Сибирский филологический журнал*, № 3(4), 126-143.
- Боткин, М. А., Спачиль, О. В. (2019). “Пушкин, Чехов, Крым”, *Наследие веков*, № 2, 116-122.
- Варченко, Н. А. “Русский человек в творчестве А.П. Чехова”, *Филологические науки*, Николаевский государственный университет имени В.А. Сухолинского, № 8. (Электронный ресурс): http://www.rusnauka.com/4_SVMN_2007/Philologia/19756.doc.htm (Erişim tarihi: 10.01.2024).
- Громова, А. Ю. (2016). *Творчество Г. Щербаковой конца 1970-х – начала 2000-х гг. в контексте традиции русской классики* (Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук), Саранск: ФГБОУ ВО «Национальный исследовательский Мордовский государственный университет имени Н.П. Огарева».
- Дегтярева, О. Н. (2013). “Мотив воспитания чувств в повестях Г.Н. Щербаковой: к вопросу об авторе-герое-читателе”, *Пушкинские чтения*, № 18, 173-181.
- Доброзракова, Г. А. (2011). “Чехов в прозе Сергея Довлатова”, *Известия Самарского научного центра Российской академии наук*, том 13, № 2(2), 407-412.
- Евгеньева, А. П. (ред.). (1999). *Словарь русского языка: В 4-х т., РАН, Институт лингвистических исследований, 4-е издание*, Москва: Русский язык.
- Евстигнеева, Л. А. (1977). *Противление злу смехом (Чехов и Тэффи)*, Чехов и его время (ред. кол. Л.Д. Опульская, З.С. Паперный, С.Е. Шаталов), Москва: Издательство Наука.
- Елшагьевский, С. Я. (1986). *Антон Павлович Чехов, А.П. Чехов в воспоминаниях современников*. (Ред.: Пересыпкина, В.), (Сост.: Гитович, Н.И.), Москва: Художественная литература.
- Ермоленко, А. А. (2010). “Антон Чехов: предчувствие нового человека”, *Научная мысль Кавказа*, № 1, 37-47.
- Зубарева, В. К. (2018). “Чехов – основатель позиционного стиля в литературе”, *Практики и интерпретации*, том 3 (1), 54-69.
- Ищук-Фадеева, Н. И. (1991). *Новаторство драматургии А.П. Чехов*, Тверь: Издательство Тверского университета.
- Коптелова, Н. Г. (2018). “Анатомия «Чехов и чеховщина» в истолковании Д. В. Философова”, *Верхневолжский филологический вестник*, № 1, 18-25.
- Кубасов, А. Я. (1998). *Проза А.П. Чехова: искусство стилизации*, Екатеринбург: Уральский государственный педагогический университет.
- Куприн, А. И. (1964). *Собрание сочинений в девяти томах*, Москва: Библиотека «Огонек», Издательство «Правда», т. 9.
- Лазаревский, Б. А. (1986). *А.П. Чехов, А.П. Чехов в воспоминаниях современников*. (Ред.: Пересыпкина, В.), (Сост.: Гитович, Н.И.), Москва: Художественная литература.
- Маряскина, Е. А., Некрасова, И.В. (2021). “Вторичные тексты как вариант «перекодировки» классики”, *Известия Самарского научного центра Российской академии наук. Социальные, гуманитарные, медико-биологические науки*, № 80, т. 23, 86-91.
- Матвеева, А. (2020). Интервью: “Галина Щербакова. Больно, нежно, удивительно.” 26.03.2020 <https://godliteratury.ru/articles/2020/06/23/galina-shherbakova-bolno-nezhno-i-udivi> (Erişim tarihi: 03.11.2023).
- Николетич, С. (2017). “Чехов как читатель”, *Вестник РУДН. Серия: Литературоведение. Журналистика*, т. 22, № 1, 7-16.

- Новикова, Н. В. (2008). "Чернышевский и Чехов: критика «маленького человека»", *Известия Саратовского университета. Серия Филология. Журналистика*, т. 8, Вып. 2, 50-57.
- Семенов, С. Т. (1986). *О встречах с А.П. Чеховым, А.П. Чехов в воспоминаниях современников*. (Ред.: Пересыпкина, В.), (Сост.: Гитович, Н.И.), Москва: Художественная литература.
- Соколовская, Ж. В. (2003). "Чехов и Мопассан о «маленьком человеке»", *Вестник Новгородского государственного университета*, № 25, 87-89.
- Степанов, А. Д. (2012). "Об отношении к мертвым словам (Чехов и Сорокин)", *Вестник Пермского университета, Российская и зарубежная филология*, Выпуск 1(17), 194-201.
- Тамарли, Г. И. (2008). "Чехов и Брехт: эпизация драмы", *Вестник ТГПИ. Гуманитарные науки. Раздел II. Литературоведение.*, 111-115.
- Ушаков, Д. Н. (ред.). (1935-1940). Толковый словарь русского языка: В 4-х т., Москва: Современная энциклопедия, ОГИЗ.
- Цзинь, Т. (2021). "Чехов и географический детерминизм", *Litera*, № 3, 55-60.
- Чеснокова, И. Г. (2013). "Судьбы «маленького» человека в произведениях А.П. Чехова и А.И. Куприна", *Вестник Чувашского университета*, № 2, 227-230.
- Чехов, А. П. (1954-1957). *Собрание сочинений: в 12 томах*, Москва: Государственное издательство художественной литературы, т. 11.
- Чехов, А. П. (1974-1983). *Полное собрание сочинений и писем: в 30 томах*, (Под редакции Н.Ф. Бельчикова, Д.Д.Благого и др.), АН СССР Институт мировой литературы имени А.М.Горького, Москва: Наука.
- Чехов, А. П. (1976). *Рассказы, юморески 1886, Полное собрание сочинений в тридцати томах*, том 5, Москва: Наука.
- Чехов, А. П. (2012a). *Ванька, Злоумышленник: Рассказы, Повести.*, Санкт-Петербург: Азбука, Азбука-Аттикус.
- Чехов, А. П. (2012b). *Ванька, Тайный советник: Рассказы о детях*, Санкт-Петербург: Азбука, Азбука-Аттикус.
- Чудаков, А. П. (2016). *Поэтика Чехова. Мир Чехова: возникновение и утверждение*, Санкт-Петербург: Азбука, Азбука-Аттикус.
- Шаопин, Ч. (2018). *Традиции А.П. Чехова в современной русской литературе (конец XX – начало XXI века)* (Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук), Москва: Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова, Филологический факультет.
- Щепкина-Куперник, Т. Л. (1986). *О Чехове, А.П. Чехов в воспоминаниях современников*. (Ред.: Пересыпкина, В.), (Сост.: Гитович, Н.И.), Москва: Художественная литература.
- Щербакова, А. А. (2006). *Чеховский текст в современной драматургии* (Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук), Тверь: Иркутский государственный университет (Ведущая организация: Томский государственный университет).
- Щербакова, Г. (2008). *Ванька, Яшкины дети*, Москва: Эскимо.
- Шурова, И. В. (2018). "Олицетворение и опредмечивание в романе Галины Щербаковой «Женщины в игре без правил»", *Вестник Рязанского государственного университета имени С.А. Есенина*, № 3(60), 153-158.